

JAARVERSLAG 2017

Stichting

**ALGEMEEN BASISONDERWIJS
COMENIUS**

Celebesstraat 7
Postbus 6032
1780 KA Den Helder

Telefoon: 0223 - 61 38 64
E-mail: info@abscomenius.nl

Voor ieder kind de juiste koers !

1 Inhoud

1	Inhoud.....	2
2	Inleiding.....	4
3	Algemeen instellingsbeleid.....	6
3.1	Jaarrekening.....	6
3.2	Juridische structuur.....	6
3.3	Doelstelling van de stichting.....	6
3.4	Kernactiviteiten en Beleid.....	6
3.4.1	<i>Missie en visie van de school.....</i>	7
3.4.2	<i>Het Onderwijs.....</i>	8
3.5	Organisatiestructuur en personele bezetting.....	9
3.5.1	<i>Organisatiestructuur.....</i>	9
3.5.2	<i>Bestuur en Toezicht.....</i>	9
3.5.3	<i>Raad van Toezicht.....</i>	9
3.5.4	<i>Bestuur.....</i>	10
3.5.5	<i>Directie school.....</i>	10
3.5.6	<i>Managementteam - Meedenkteam.....</i>	10
3.5.7	<i>Medezeggenschapsraad (MR).....</i>	10
3.5.8	<i>Administratie - secretariaat.....</i>	12
3.5.9	<i>Ondersteuningsteam.....</i>	12
3.5.10	<i>Bekostigingsgrondslag.....</i>	12
3.5.11	<i>Klachtenregeling.....</i>	12
4	Samenwerkingsverbanden.....	13
4.1	SWV Passend onderwijs Kop van Noord-Holland.....	13
4.2	Groot Bestuurlijk Overleg Sociaal Domein Kop van Noord-Holland (GBO).....	13
4.3	Huisvestingsoverleg en OOGO.....	13
4.4	Samenwerking met andere instellingen.....	13
5	Kwaliteit, communicatie en opbrengsten.....	14
5.1	Communicatie.....	14
5.2	Onderwijs en opbrengsten.....	14
5.3	Persoonlijk leren en ontwikkelen.....	14
5.4	Talenterijk Onderwijs voor Nu & Morgen.....	15
6	Onderwijs aan de Algemene Basisschool Comenius.....	16
6.1	Comenius (Jan Amos Kaminsky).....	17
6.2	DALTON (Helen Parkhurst).....	17
6.3	Luc Stevens (adaptief onderwijs).....	19
6.4	Kanjertraining.....	20
6.5	Nieuwe Visie en 21 ^e -eeuwse vaardigheden.....	21
7	Doelgericht.....	22
7.1	Waarom.....	22
7.2	Meerjarenbeleidsplan.....	23
7.3	Onderwijskundig jaarplan en jaarverslag 2015-2016.....	24
8	Kwaliteitszorg.....	26
8.1	INK model.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
8.2	Zelfevaluatie.....	27
8.3	De externe beoordeling.....	28
8.4	Het maken van kwaliteitskaarten.....	29
8.5	Relatie tussen kwaliteitszorg en personeelsbeleid.....	29

9	Personeel	31
9.1	Personele kengetallen 2016.....	31
9.2	ARBO en verzuim	32
9.3	Deskundigheidsbevordering	33
	Beleid met betrekking tot beheersing van uitkering na ontslag	33
9.4	Toezicht en controle	33
	Verklaring Raad van Toezicht	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
10	Financieel Beleid	34
10.1	Planning & Control.....	34
10.1.1	<i>Planning</i>	34
10.1.2	<i>Control</i>	34
10.2	Financiële positie op balansdatum	34
10.3	Analyse resultaat	36
10.4	Analyse realisatie 2016 vs. realisatie 2015 en realisatie 2016 vs. begroting 2016	36
10.5	Investerings en (financierings)beleid	38
	Liquiditeit	38
11	Kengetallen	39
11.1	Huisvestingsratio	39
11.2	Liquiditeit	40
11.3	Rentabiliteit	40
11.4	Solvabiliteit	41
11.5	Kapitalisatiefactor:.....	41
11.6	Weerstandsvermogen	42
12	Toekomstparagraaf	42
12.1	Investeren op basis van Ambities	43
13	Treasuryverslag	46
	JAARREKENING	47
	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	48
	Balans per 31 december 2017, vergelijkende cijfers 2016 na resultaatbestemming	52
	Staat van baten en lasten 2017 vergelijkende cijfers 2016	53
	Kasstroomoverzicht 2017, vergelijkende cijfers 2016	54
	Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	55
	Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.....	59
	Bestemming van het resultaat	65
	Gebeurtenissen na balansdatum	66
	Verbonden partijen.....	67
	Verantwoording subsidies	68
	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	69
	Niet uit balans blijvende verplichtingen.....	73
	Ondertekening door bestuurders en Toezichthouders	74
	Overige gegevens	
	Statutaire bestemming van het resultaat.....	76
	Gegevens over de rechtspersoon	76
	Controleverklaring	77
	Bijlagen:	
	OCW-bijlage	78

2 Inleiding

Het jaar 2017 is het jaar waarin vele, in het schoolplan 2015-2019 uitgezette ontwikkelbanen samenkomen en in hun samenhang zichtbaar worden. Een jaar waarin veel ontwikkelingen “op zijn plaats vallen”. We zien een innovatieve onderwijsontwikkeling, gebaseerd op een duurzaam fundament.

Het jaar 2017 is het eerste volle jaar dat de school de iPads heeft ingezet op de basisvakken en de wereldoriëntatie. Ook de zelfstandigheidsvorming ontwikkelt zich razendsnel. De leerlingen in de bovenbouw hebben grote stappen gezet naar eigenaarschap van het eigen (leer)proces. In samenwerking met de CEDIN-onderwijsgroep werken we mee aan de ontwikkeling van het programma LEERO. De digitale wereld van Gynzy wordt steeds breder inzetbaar en maakt echt gepersonaliseerd werken mogelijk. Vanaf augustus 2017 is de stap gemaakt naar het werken in “werelden”. Het is hierbij mogelijk om aan leerstofjaargroep-doorbroken doelen te werken.

De samenwerking tussen naastgelegen groepen krijgt steeds meer vorm. Ook op het gebied van de wereldoriëntatie worden stappen gemaakt naar thematische werkvormen door de “vakken aardrijkskunde, geschiedenis, kennis der natuur” heen, mede dankzij de nieuwe digitale methode “Blink Wereld” van Blink.

In dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan de activiteiten van de stichting en de school en de financiële verantwoording hiervan in de financiële jaarrekening van de stichting in het jaar 2017. Het verslag bestaat uit twee delen, een algemeen deel en een financieel deel.

In het algemene deel geven wij op hoofdlijnen inzage in het gevoerde beleid, gebaseerd op de strategische agenda van de organisatie. Het gevoerde beleid bepaalt de financiële kaders, waarbinnen de financiële middelen op een adequate wijze worden ingezet in het primaire proces. Het financiële deel van het verslag geeft inzage in de financiële huishouding. Uit het jaarverslag is op te maken hoe de exploitatie van de stichting in 2017 is verlopen. Uit de balans kan worden gelezen hoe de financiële stand van zaken van de stichting is.

Het jaarverslag 2017 laat een gering negatief exploitatieresultaat zien. Uit de opgenomen verantwoording van het financieel beleid komt naar voren dat het negatief resultaat mede veroorzaakt wordt door extra investeringen in de personele sfeer, zoals het inhuren van een externe intern begeleider bij een particulier bureau. Ook de energielasten (gas) zijn met enkele procenten toegenomen. Toekomstig planmatig meerjarenonderhoud komt in de toekomst ten laste van exploitatie en algemene reserve. Ondanks alle noodzakelijke innovaties is het tekort op de exploitatie procentueel laag gebleven. Ondanks het negatieve saldo kunnen we toch spreken van een passend en gezond huishoudboekje.

Theo J. Gauw, Mes Rdo
Directeur-bestuurder

2017 Een heel mooi jaar

1. Voortgaande groei van de school
2. Gepersonaliseerd onderwijs basisvakken
3. Meer Cultuur en Creativiteit
4. Meer Muziek op School
5. Voortgaande ontwikkeling van de digitale leerweg en gebruik iPads
6. Meer informatieavonden voor ouders
7. Thematisch onderzoekend en ontdekkend leren met Blink Wereldoriëntatie
8. Zelfverantwoordelijk werken met LEERO doelen- en planningsapp

BESTUURSVERSLAG 2017

3 Algemeen instellingsbeleid

3.1 Jaarrekening

De in dit verslag opgenomen jaarrekening 2017 van de Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius is opgesteld door Dyade Onderwijsbedrijfsvoering B.V. en gecontroleerd door accountantskantoor Van Ree accountants.

3.2 Juridische structuur

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is een stichting. Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius is op 12 april 1995 opgericht en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Noordwest-Holland onder dossiernummer 41241489. De stichting is een rechtsvoortzetting van de Heldersche Schoolvereniging Comenius die op 28 maart 1924 is opgericht. De Comeniuschool opende haar deuren voor het eerst op 3 september 1925.

3.3 Doelstelling van de stichting

De stichting stelt zich ten doel het geven van gedegen basisonderwijs met eerbiediging van ieders godsdienstige en/of levensbeschouwelijke opvattingen en gericht op het versterken van wederzijds respect en het besef van waarden en normen. Hierbij wordt steeds de verbinding gezocht met de ontwikkelingen die zich voordoen in onderwijs en maatschappij. De overdracht en het ontwikkelen van kennis en van vaardigheden, evenals de vorming van de leerlingen staan hierbij centraal.

3.4 Kernactiviteiten en Beleid

Onder het bevoegd gezag van de Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius, met bevoegd gezag-nummer 36440, valt de Algemene Basisschool Comenius met Brinnummer 07LM.

3.4.1 Missie en visie van de school

De Comeniuschool is een algemene basisschool en geeft onderwijs vanuit de visie dat de school een samenleving in het klein is, die plaats biedt aan eenieder ongeacht de religieuze of levensbeschouwelijke achtergrond. Iedere ouder die zijn of haar kind op de school wil aanmelden en deze visie onderschrijft is van harte welkom.

Kinderen van alle gezindten en achtergronden vormen de schoolgemeenschap. De school stelt zich ten doel te bevorderen dat de leerlingen vanuit de persoonlijke achtergrond een positieve bijdrage leveren in een groep. De school kan dankzij haar zelfstandige positie binnen het Helderse onderwijs haar eigen visie ontwikkelen op het gebied van onderwijs en opvoeding in de school.

Op basis van deze visie draagt de organisatie de volgende missie uit, die in de dagelijkse praktijk vormgegeven wordt: **"Voor ieder kind de juiste koers"**.

Met dit motto geeft de Comeniuschool aan dat al het mogelijke wordt gedaan om het onderwijs zodanig in te richten dat er op adequate wijze wordt omgegaan met de verschillen.

De school bestaat sinds 3 september 1925 en is tot stand gekomen vanuit particulier initiatief. Daardoor is het een privaatrechtelijke instelling, gesubsidieerd door de overheid. Ouders verenigden zich om een school te stichten waarin op vernieuwende wijze en in een veilige sfeer een stevig fundament voor de toekomst van hun kind(eren) gelegd zou worden.

Sinds 1954 is de school gehuisvest in het schoolgebouw aan de Celebesstraat 7, 1782 TC te Den Helder. De school staat in de zogenaamde Indische Buurt, een van de mooiste, boomrijke wijken van Den Helder. De Comeniuschool profileerde zich vóór 1985 als opleidingsschool voor het algemeen voortgezet middelbaar en hoger voortgezet onderwijs.

Vanaf 1985 is de school voortvarend aan het werk om modern eigentijds, gedegen onderwijs te geven. De inzichten van Comenius en Dalton geven richting aan de nieuwe ontwikkelingen binnen de school, aangevuld met de inzichten van prof. Luc Stevens. "Structuur, ruimte en rust", "Zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid", "Individualiteit en gemeenschappelijkheid", "Bieden van een veilige basis van vertrouwen en autonomie" en "het gevoel er te mogen zijn", vormen belangrijke uitgangspunten. De school is een gecertificeerde "Kanjerschool".

Met ingang van 2014 innoveert de school zich om "talentrijk onderwijs voor nu en morgen" te geven. De nieuwe digitale mogelijkheden en media brengen de onderwijsontwikkeling in een stroomversnelling. Het wordt steeds beter mogelijk om kinderen een gepersonaliseerde leerweg aan te bieden en ze daarin te sturen, te begeleiden en te volgen.

Om het mogelijk te maken dat ieder zich nieuwe vaardigheden eigen kan maken, is het nodig dat alle deelnemers aan het onderwijsproces (leerkrachten en kinderen) zichzelf eigenaar weten van hun eigen ontwikkelingsproces. Dit houdt in dat leerkrachten en ouders leren het kind ruimte te bieden, te stimuleren om zelf zijn leerproces in te gaan vullen. Alles naar de mogelijkheden en leeftijds-/ ontwikkelingsfase van het kind. Dat is meer dan zelfstandig werken vanuit een opdracht. Het is leren om je eigen proces ter hand te nemen en in te vullen. En appelleert zodoende aan te leren eigenschappen en vaardigheden.

Op grond van deze trends heeft de PO Raad in haar meerjarig ontwikkelplan vier **AMBITIES** uitgesproken:

Lijn 1: TALENTEN ontwikkelen

Lijn 2: ONDERWIJSKWALITEIT versterken

Lijn 3: Teams PROFESSIONALISEREN

Lijn 4: VERBINDINGEN leggen

Op basis van de voorbereidingen en studie in de afgelopen drie jaren hebben bestuur, directie en team van de algemene basisschool besloten om in het de schoolplanperiode 2016-2019 te werken aan nieuwe ontwikkelingen, die antwoorden gaan geven op de genoemde maatschappelijke ontwikkelingen. Hiermee beogen wij ook Comenius te profileren als herkenbare onderwijsorganisatie voor primair onderwijs. Comenius werkt dit uit vanuit het volgende motto:

De Vlag In TOP

Op de school werken in totaal 13 onderwijspersoneelsleden Een aantal heeft zich gespecialiseerd in het werken met jonge kinderen, een aantal in het werken met oudere kinderen. Anderen (de ondersteuningscoördinatoren) hebben zich gespecialiseerd in de ondersteuning van de groepsleerkrachten om kinderen met specifieke onderwijsbehoeften en talenten zo goed mogelijk te begeleiden. Op de school is verder nog een secretaresse werkzaam.

De nieuwe onderwijskundige koers brengt met zich mee dat de leerkracht binnen de school meerdere rollen gaat vervullen. Iedere rol vraagt in meer of mindere mate een specifieke houding en benadering tot het leer- en ontwikkelproces in de school. De rollen zijn:

1. Kennisoverdrager
2. Begeleider leerproces
3. Begeleider van het sociale interactieproces
4. Kind- en ontwikkelbegeleider (coach)
5. Specialist van een vakgebied

Het team van de Comeniuschool is steeds op zoek naar het beste onderwijs voor de kinderen die aan hen zijn toevertrouwd. Het is een school in beweging. Veranderen is: "het goede behouden, als basis voor het nieuwe".

De wijze waarop het team vormgeeft aan het onderwijs en de begeleiding van de kinderen wordt gewaardeerd door de ouders en/of verzorgers en vormen de ingrediënten die de school aantrekkelijk maken.

Op 1 oktober 2017 zitten er 169 leerlingen op school, verdeeld over 7 groepen. Dit is een stijging van bijna 2 % t.o.v. 1 oktober 2016 (166 leerlingen). Naar verwachting groeit het leerlingenaantal in 2018 door naar 182 leerlingen op 1 oktober 2018. Een stijging van bijna 7,7 %. Uit de cijfers blijkt duidelijk dat van oktober 2003 tot oktober 2017 het leerlingenaantal met ruim 76% is gestegen. Dit komt neer op een jaarlijkse stijging van **ruim 5,4 %**.

3.4.2 Het Onderwijs

De Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius is het bevoegd gezag van de Algemene Basisschool Comenius.

Basisschool Comenius richt zich op het bieden van kleinschalig, krachtig onderwijs. Vanuit het motto "Voor ieder kind de juiste koers" werkt zij aan het bereiken van een hoge kwaliteit en toegevoegde waarde op zowel cognitief, sociaal als cultureel gebied, rekening houdend met de individuele en de sociaal-emotionele ontwikkelingsmogelijkheden van het kind.

Kinderen van alle gezindten en achtergronden vormen samen de schoolgemeenschap. Het team van de Comeniuschool spant zich dan ook in om te bevorderen dat de leerlingen vanuit deze persoonlijke achtergrond hieraan een positieve bijdrage leveren.

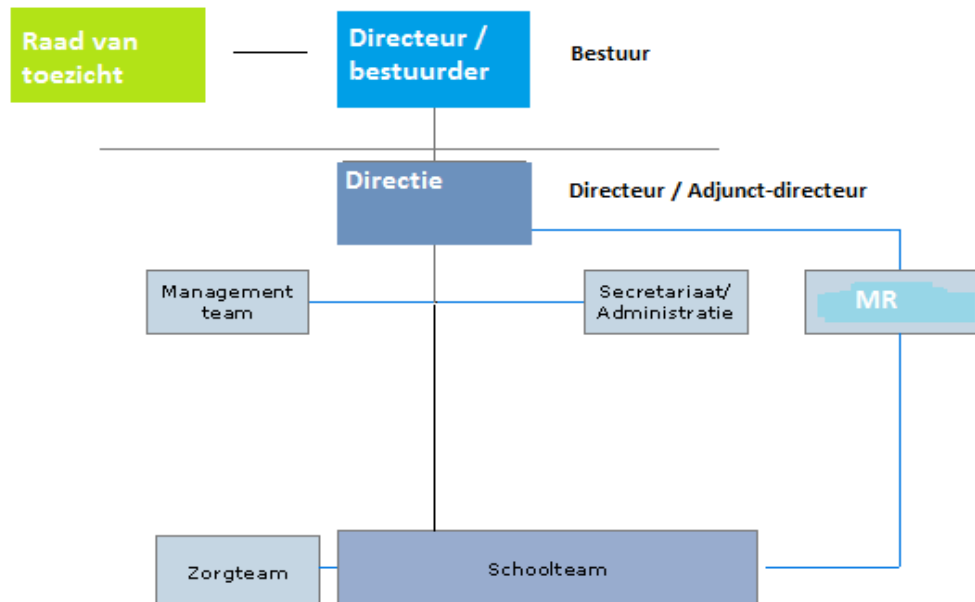
Basisschool Comenius is een lerende organisatie. Een schoolorganisatie die continu werkt aan het ontwikkelen en verbeteren van haar kwaliteit, gebaseerd op de inzichten van Comenius, Dalton en prof. Luc Stevens; Sinds kort is de school een gecertificeerde "Kanjerschool".

Comenius wil uitblinken in het bieden van een positief en gezond leer- en werkklimaat: een gestructureerde, rustige onderwijsleeromgeving, waarbinnen de kinderen zich in ruime mate in vrijheid kunnen ontwikkelen en uitgedaagd worden om zelfstandig en zelfverantwoordelijk te leren en te bouwen aan waardevolle relaties. Een veilige basis waarin je het gevoel krijgt dat je er mag zijn, ertoe doet en waardevol bent.

3.5 Organisatiestructuur en personele bezetting

3.5.1 Organisatiestructuur

Stichting Algemeen basisonderwijs Comenius

3.5.2 Bestuur en Toezicht

In het kader van de Governance zijn Bestuur en Toezicht van de Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius ingericht volgens het Raad van Toezicht-model. Het bestuur is opgedragen aan een directeur-bestuurder, die verantwoordelijk is voor het stichtings- en schoolbeleid. Het intern toezicht op het gevoerde beleid is ondergebracht bij een Raad van Toezicht. Directeur-bestuurder en Raad van Toezicht volgen in haar opstelling en handelen binnen de organisatie de code "Goed Bestuur" van de PO-Raad.

3.5.3 Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit drie leden en is ultimo 2017 als volgt samengesteld;

Voorzitter	:	Mevrouw L.R.E.P. Smit
Lid	:	Mevrouw E.M.M. Eijking
Lid	:	De heer R.J. Timmerman

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de verwezenlijking van grondslag en doelstelling van de Stichting, alsmede op het functioneren van het College van Bestuur. De Raad van Toezicht adviseert het College van Bestuur gevraagd en ongevraagd en vervult het werkgeverschap van de directeur-bestuurder.

3.5.4 Bestuur

Directeur-bestuurder : De heer Th. J. Gauw, Mes Rdo

Het College van Bestuur is belast met het besturen van de Stichting en de door de Stichting in stand gehouden school. De directeur-bestuurder is daarmee het bevoegd gezag van de school.

3.5.5 Directie school

De directie van de school bestaat uit twee leden, de directeur-bestuurder en de adjunct-directeur:

Directeur-bestuurder: De heer Th. J. Gauw, Mes, Rdo
Adjunct-directeur/ locatieleider: Mevrouw A.M.H. Spelt-Koster, ME, Rado

3.5.6 Managementteam - Meedenkteam

De directeur en de adjunct-directeur vormen samen met twee tot drie teamleden, het managementteam van de school. Dit "meedenkteam" is een flexibel meedenkorgaan binnen de schoolorganisatie en wisselt in samenstelling naar gelang de benodigde expertise. De sturing en coördinatie van de dagelijkse gang van zaken op de school ligt bij de adjunct-directeur.

3.5.7 Medezeggenschapsraad (MR)

De medezeggenschapsraad van de school heeft een rol in de toetsing van het stichtings- en schoolbeleid. De MR bestaat uit een teamgeleding en een oudergeleding. Beide geledingen tellen met ingang van het schooljaar 2015-2016 drie leden. De teamgeleding wordt uit en door het personeel gekozen. De oudergeleding wordt uit en door de ouders gekozen. De zittingsduur van de commissie is twee jaar. De leden van de MR zijn met ingang van augustus 2015:

Voorzitter:	De heer E. van der Veeken	teamgeleding
Lid:	Mevrouw M. Spelt	teamgeleding
Lid:	Mevrouw H. Baard	teamgeleding
Secretaris:	Mevrouw P. Raadgers	oudergeleding
Lid:	Mevrouw M. Boon	oudergeleding
Lid:	Mevrouw M. Winter	oudergeleding

De MR heeft zowel advies- als instemmingsrecht. Deze rechten staan omschreven in het medezeggenschapsreglement. De medezeggenschapsraad vergaderde in 2017 vijf keer.

Verslag Medezeggenschapsraad (MR) ABS Comenius over kalenderjaar 2017

Voor u ligt het jaarverslag van de medezeggenschapsraad (MR) van Algemene Basisschool Comenius over het kalenderjaar 2017. Op deze wijze legt de MR formeel verantwoording af over haar activiteiten. Het jaarverslag beschrijft de samenstelling en werkwijze van de medezeggenschapsraad en geeft een overzicht van de onderwerpen die in het afgelopen schooljaar in de vergaderingen zijn behandeld.

In het kalenderjaar 2017 is de MR van de Algemene Basisschool Comenius een vijftal keer bij elkaar gekomen voor een MR-vergadering.

De MR bestaat uit een drie oudervertegenwoordigers (oudergeleding) is als ouder vertegenwoordigd in de OPR (OndersteuningsPlanRaad) van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

De innovatie die wordt doormaakt zorgt voor belangstelling van de school. Onder het motto 'Talentrijk Onderwijs voor Nu en Morgen' is de school een andere weg ingeslagen en is de samenwerking met O4NT tot een eind gekomen. De samenwerking met Gynzy is verder vormgegeven en de software van Gynzy is sinds het schooljaar 2017/2018 in alle groepen ingezet. Daarnaast is er een samenwerking aangegaan met CEDIN die een planningsinstrument aanbiedt wat past bij de visie van de school. De MR is altijd erg betrokken geweest bij de veranderingen en ontwikkelingen en hebben daar waar nodig advies gegeven richting de directeur/bestuurder. In ouderavonden, georganiseerd door het team, hebben we de achterban op de hoogte gehouden van deze ontwikkelingen.

In de MR-vergaderingen is regelmatig gesproken over samenwerking op bestuurlijk niveau met andere stichtingen als Sarkon om elkaar te versterken en te helpen waar dit kan.

Tijdens de gesprekken in het bijzijn van de directie is de MR geïnformeerd over personeel. In 2017 zijn er twee nieuwe teamleden aangetrokken die zwangerschapsverloven hebben ingevuld en ziekte hebben vervangen. De 'Ondersteuning' is sinds 2016 op een andere manier opgevangen door een interim ondersteuningscoördinator (Interzin) en is ook gedurende 2017 op deze wijze ingevuld.

In maart 2017 heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de Raad van Toezicht (RvT) en de Medezeggenschapsraad (MR). Sinds 1 januari 2017 is dit een wettelijke verplichting. De RvT en de MR geven elkaar twee keer per jaar de gelegenheid om met elkaar in contact te komen.

Het jaar heeft ook stakingen van leerkrachten gekend: 'PO in Actie'. Basisschoolleraars lieten hun stem horen vanwege de hoge werkdruk en het grote verschil in salaris met bijvoorbeeld een leerkracht in het VO. In de MR is er gesproken over de stakingen en heeft de oudergeleding samen met de directie gekeken naar mogelijke oplossingen bij eventuele problemen met het opvangen van leerlingen.

De samenstelling van de MR zal in het schooljaar 2018/2019 veranderen door een aftredend ouderlid. In september 2017 is er door de MR een tijdpad opgesteld voor de verkiezing. Het grootste gedeelte van de verkiezing en de communicatie hiervan is gegaan via het nieuwe communicatiemiddel SchOuderCom.

De MR heeft in 2017 ingestemd met:	De MR heeft in 2017 positief advies gegeven over:
Begroting ouderbijdrage 2018	Formatieplan (advies)
Ouderbijdrage 2017-2018	Bestuursformatieplan (advies)
Meerjarenbegroting	
Ondersteuningsplan 2018	
Wijzigingen Medezeggenschapsreglement	
Vakantieplanning (instemming)	
Schooljaargids (instemming)	

Naast het overleg binnen de MR was er elke vergadering een gezamenlijk deel met de directeur/bestuurder. De onderwerpen die hierin besproken werden, waren:

- Personeel
- Avond4Daagse
- Stakingen in het PO
- Ontwikkelingen digitalisering: 'Talentrijk Onderwijs voor Nu en Morgen'
- Bovenschoolse Samenwerking

3.5.8 Administratie - secretariaat

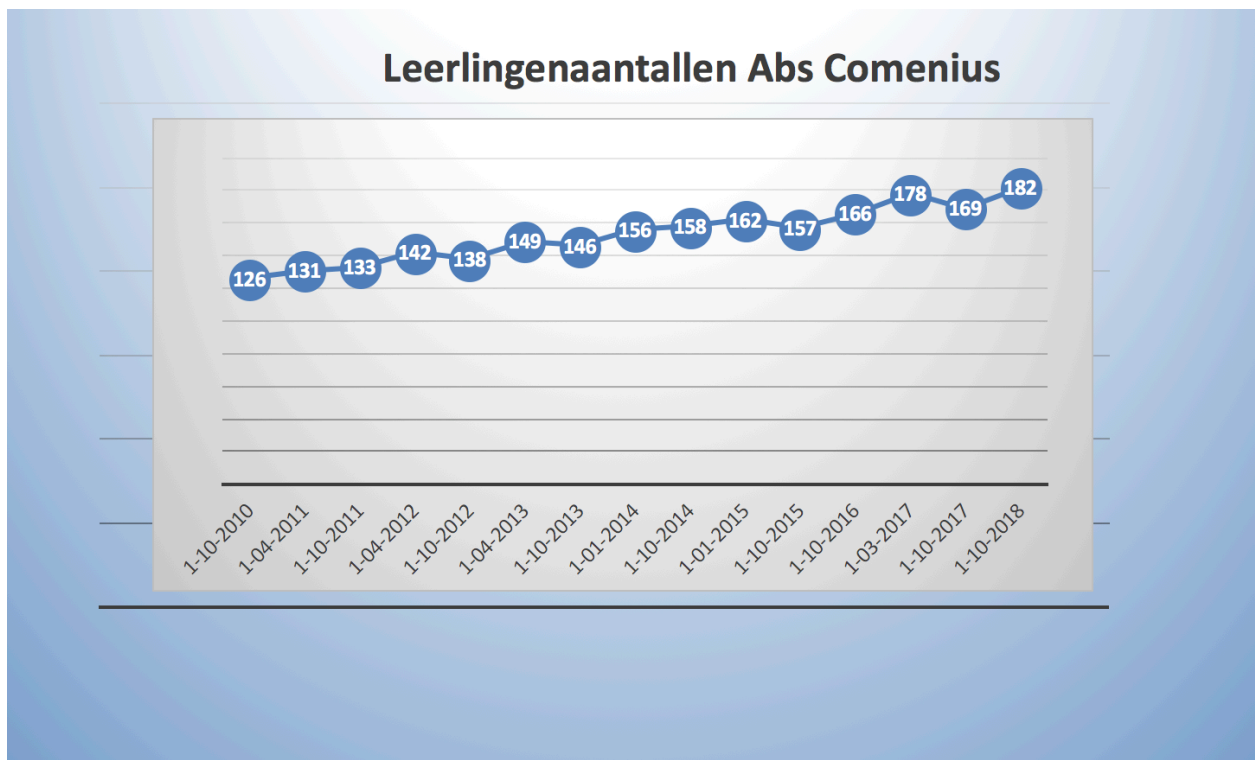
De administratie/ het secretariaat ondersteunt de directie, bestuur, Raad van Toezicht en team op administratief en secretarieel gebied. De administratie wordt verzorgd door mevr. A. Gauw.

3.5.9 Ondersteuningsteam

Het reguliere ondersteuningsteam wordt gevormd door de adjunct-directeur, de ondersteunings-coördinator en een orthopedagoog van de OBD Noordwest, namens het SWV Passend Onderwijs Kop van Noord-Holland. Vijf keer per jaar komt het ondersteuningsteam bij elkaar. In het eerste deel van de samenkomsten wordt een analyse gemaakt van de te ondersteunen kinderen en de voortgang van de ontwikkeling besproken. In het tweede deel van de bijeenkomst is er gemeenschappelijk overleg van het ondersteuningsteam en de ouders van de te bespreken kinderen. Op grond van deze gesprekken worden afspraken gemaakt over het vervolg en de voortgang van de begeleiding.

3.5.10 Bekostigingsgrondslag

Het aantal leerlingen op 1 oktober vormt de grondslag voor de bekostiging. Op basis van een groeitelling kan aanvullende bekostiging worden toegekend als het aantal leerlingen van een school (eenpitters) of bestuur (meerpitters) volgens daartoe vastgestelde normen is toegenomen. De data van de groeitellingen zijn ook opgenomen in onderstaande grafiek. Er heeft op 1 maart 2017 een groeitelling plaatsgevonden. In onderstaand overzicht wordt het aantal leerlingen op de teldata in de periode 2010 t/m 2017 in beeld gebracht.

3.5.11 Klachtenregeling

De stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius heeft een interne en een externe klachtenregeling. De interne klachtenregeling is gericht op het voorkomen en reguleren van klachten binnen de organisatie, door de wijze van werken en communiceren in overeenstemming te brengen met de vraag vanuit de ouders.

Voor klachten die intern niet opgelost kunnen worden is de stichting aangesloten bij de externe klachtenregeling van Den Helder e.o. De klachtenregeling richt zich op het behandelen van klachten van algemene aard en machtsmisbruik. In het verslagjaar zijn geen klachten ingediend en/ of in behandeling.

4 Samenwerkingsverbanden

4.1 SWV Passend onderwijs Kop van Noord-Holland

De directeur-bestuurder van de stichting Comenius is uit hoofde van zijn functie lid van het bestuur van het SamenwerkingsVerband "Passend Onderwijs". Alle besturen voor primair onderwijs in de Kop van Noord-Holland werken hierin samen om een passend aanbod aan onderwijsvoorzieningen te realiseren. In het kader van de Governance is er een scheiding van verantwoordelijkheden in het bestuur. Een drietal leden vormen het Dagelijks Bestuur, dat het beleid voorbereid en uitvoert. Het overige deel van de leden zijn de toezichthouders en vormen het dagelijks bestuur. Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs heeft op deze wijze gekozen voor het "one-tier" model en voorziet aldus in de scheiding van bestuur en toezicht. Het bestuur wordt bijgestaan door een coördinator. Vanaf medio 2016 heeft het samenwerkingsverband een onafhankelijk voorzitter ad-interim.

4.2 Groot Bestuurlijk Overleg Sociaal Domein Kop van Noord-Holland (GBO)

In Noord-Holland Noord zijn gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor het sociaal domein. Hieronder vallen onderwijs, zorg- en welzijnsinstellingen. Twee keer per jaar wordt een gemeenschappelijk Groot Bestuurlijk Overleg belegd. Ook de directeur-bestuurder van St. Algemeen Basisonderwijs Comenius neemt als participant deel aan dit GBO. Tijdens de bijeenkomsten worden de participanten geïnformeerd over de ontwikkelingen en acties op het brede gebied van het Sociaal Domein en in relatie tot Onderwijs en Opvoeding.

4.3 Huisvestingsoverleg en OOGO

De schoolbesturen en de gemeente zijn samen verantwoordelijk voor de huisvesting van de scholen in die gemeente. Een aantal keer per jaar komen gemeente Den Helder en schoolbesturen bij elkaar om te spreken over de huisvesting. Aan de orde komen: bekostiging van nieuwbouw, verbouw en groot onderhoud en de verdeling van de beschikbare financiën over de schoolbesturen en scholen. In 2015 is de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van de gebouwen voor een groot deel overgeheveld naar de schoolbesturen.

Ook de clustering van scholen in vormen van "brede school", kindcentra en samenwerking met de voorschoolse opvang zijn in het overleg aan de orde geweest. Formele afspraken met betrekking tot de huisvesting worden genomen in een formeel deel van het huisvestingsoverleg, waarin afspraken tussen gemeente en schoolbesturen worden vastgelegd in het zogenoemde "Op Overeenstemming Gerichte Overleg" (OOGO).

4.4 Samenwerking met andere instellingen

Evenals in 2014 en 15 heeft het bestuur van de algemene basisschool ook in 2016 de gesprekken met een van de andere besturen voor primair onderwijs in de regio voortgezet. Vanaf medio 2016 is het gesprek ook uitgebreid tot andere partijen. Voornaamste belang van deze gesprekken is om te verkennen in hoeverre er mogelijkheden zijn, om met respect voor elkaars autonomie, op onderdelen samen te werken. De gesprekken hierover zijn positief en worden in 2016 voortgezet.

5 Kwaliteit, communicatie en opbrengsten

5.1 Communicatie

De stichting Algemeen basisonderwijs Comenius beoogt een open en transparante organisatie te zijn. Er wordt gestreefd naar open, constructieve en professionele communicatie in de relaties tussen Raad van Toezicht, Directeur-Bestuurder, directie, team, medezeggenschapsraad, ouders en kinderen. Daartoe benut de organisatie zoveel mogelijk de nieuwe media als internet en email.

De school werkt aan de kwaliteit volgens het model van de WMK-PO (Werken Met Kwaliteit in het Primair Onderwijs) en communiceert dit op een open wijze met de omgeving. De opbrengsten van de school worden gepubliceerd en tijdens “rond-de-tafelgesprekken” met personeel en ouders besproken.

Ook de financiële output wordt met betrokkenen besproken en gepubliceerd. Juist ook op onderwijskundig gebied betreft de organisatie de directbetrokkenen bij de ontwikkeling van de kinderen en bespreken de leerkrachten, de ondersteuningscoördinator(en) en de directie met de ouders en ook kinderen op welke wijze betere opbrengsten kunnen worden behaald.

Wij letten bij het begrip opbrengsten niet alleen op de cognitieve ontwikkeling, maar zorgen ervoor dat er aandacht geschonken wordt aan de totaalontwikkeling van de kinderen.

5.2 Onderwijs en opbrengsten

De stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius voert een opbrengstgericht beleid.

Om dit te bereiken wordt de ontwikkeling en de opbrengsten van de leerlingen nauwlettend gevolgd en gemonitord. Er wordt op toegezien dat alle mogelijkheden worden benut om alle aan de school toevertrouwde kinderen een optimale begeleiding te bieden. De ontwikkeling van de kinderen wordt systematisch gevolgd. De opbrengsten worden op kind-, groeps- en schoolniveau regelmatig geanalyseerd. Bekeken wordt of de begeleiding van de kinderen nog de juiste is. Alleen dan is het mogelijk om het motto: “voor ieder kind de juiste koers” waar te maken.

Indien blijkt dat een kind beter tot zijn recht kan komen op een andere school of een speciale school, dan zal de school in overleg met de ouders, verwijzen. Zodoende doen we recht aan het kind en de ouders, die het vaak al moeilijk genoeg hebben. En zodoende kunnen we het verwijzingspercentage zo klein mogelijk houden. Dit vraagt een sterk individu gerichte aanpak binnen de school.

5.3 Persoonlijk leren en ontwikkelen

In het verslagjaar hebben bestuur, directie en team veel energie gestoken in de verdieping in nieuwe vormen van leren en organiseren. Het is duidelijk dat in de komende decennia andere vormen nodig zijn. De ontwikkelingen op het gebied van gepersonaliseerd leren zijn in een stroomversnelling geraakt, mede door de nieuwe media.

Wat hebben kinderen in de toekomst nodig? Vanuit de overheid is een maatschappelijke discussie op gang gekomen onder het motto: Wat hebben kinderen in de 21^e eeuw aan vaardigheden nodig? Comenius heeft de conclusie getrokken dat het een uitdaging is om nu al de weg van de digitale onderwijswereld in te slaan en de nieuwe ontwikkelingen niet af te wachten, maar er deel van te zijn. Om deze reden heeft de school gezocht naar verbindingen met externe relaties, instellingen en bedrijven die meerwaarde aan de school en het onderwijs geven. Zo heeft het team zich in laten scholen op het gebied van coaching van leerlingen, beheren en aansturen van digitale leer- en hulpmiddelen en invoering van digitale systemen in de leeromgeving.

5.4 Talentrijk Onderwijs voor Nu & Morgen

Bestuur, directie en team van de Comeniuschool zetten in op een uitblinkende begeleiding van de kinderen op het gebied van het aanleren van de basisvaardigheden. Modern, gedegen en gepersonaliseerd. Door gebruik te maken van de digitale ontwikkelingen ontstaan er mogelijkheden voor de leerkrachten om de kinderen op het gebied van creatieve en culturele ontwikkeling meer in hun kracht te zetten.

Hiermede zetten wij in op het ontwikkelen van de Talenten van het kind. Ook de talenten die vaak onbenut blijven worden hierin meegenomen.

talentrijk onderwijs
voor nu en morgen

algemene basisschool
comenius

voor ieder kind de juiste koers!

gedegen en modern
veilig en duidelijk
gepersonaliseerd en digitaal
zelfstandig en samen
muzikaal en creatief

Volgens uitgangspunten van Comenius, Dalton,
Kanjertraining en O4NT

Nieuwsgierig naar onze school? Kijk, bel of e-mail: www.abscomenius.nl / 0223-613864 / info@abscomenius.nl

Via de weg van de ontwikkeling van de rechterhersen helft, “de natuur- en cultuurkamer van het brein” stimuleren wij de creatieve ontwikkeling van de kinderen. En juist hier zitten de latente mogelijkheden om kinderen voor de toekomst te laten uitblinken in kennis en in vaardigheden.

De Breinontwikkeling, met name de ontwikkeling van de rechterhersen helft (creativiteit, muzikaliteit, relatie, gevoel en (ruimtelijk) inzicht neemt dan ook een prominente plaats in, in de innovatieve doelen die de school zich de komende jaren stelt.

6 Onderwijs aan de Algemene Basisschool Comenius

algemene basisschool **comenius**

voor ieder kind de juiste koers!

..... Comenius, Dalton, Stevens en Kanjertraining, Gepersonaliseerd en Digitaal

Al vele jaren werkt de Comeniuschool op basis van de kernwaarden van Comenius, Dalton en Stevens. Al in 1925 startte de school als Daltonschool. Door wijzigingen in de maatschappelijke opvattingen, veranderde de onderwijskundige focus van de school om vanaf de jaren 2000 weer versterkt terug te keren tot het oorspronkelijke Comenius – Dalton karakter.

In 2013 en 2014 heeft het team van de Comeniuschool zich verder verdiept in de uitgangspunten en werkwijzen van het Daltononderwijs. Vele uitgangspunten en kenmerken van het Daltononderwijs zijn terug te vinden in de school. Toch is de Comeniuschool geen Daltonschool, mede doordat ook enkele belangrijke principes van Comenius en Stevens het onderwijskundige karakter van de school versterken.

De volgende kenmerken zijn duidelijk terug te vinden:

- ✓ Vormen van zelfstandig werken, leren en reflecteren
- ✓ Het pedagogische handelen gaat uit van het vermogen van de mens tot leren
- ✓ De ruimte is ingericht voor zelfstandig werken en samenwerken
- ✓ Kinderen weten om te gaan met keuzevrijheid gedurende (een deel van) de dag
- ✓ Kinderen zijn gewend aan vrijheid van handelen binnen grenzen
- ✓ Kinderen voelen zich verbonden en deel van de schoolgemeenschap
- ✓ Kinderen nemen verantwoordelijkheid voor het eigen werk en dat van anderen
- ✓ Leerlingen houden leerresultaten zelf bij
- ✓ Er wordt gewerkt met een takenbord en/of takenblad en met dagkleuren.

Talenterijk Onderwijs voor Nu en Morgen: Op weg naar gepersonaliseerd & digitaal leren

In 2015 heeft het team voorbereidingen getroffen om nieuwe stappen te maken op het gebied van 21^e -eeuwse vaardigheden, onderwijs voor de nieuwe tijd en digitaal en gepersonaliseerd leren. Deze initiatieven hebben tot interessante inzichten en keuzemogelijkheden voor de toekomst geleid. Vanaf begin 2016 is het team voortvarend bezig om de nieuwe aanpak in de school te implementeren. In februari is een maand lang het thema muziek aan de orde geweest, mede in het kader van het 90-jarig bestaan. In juni en juli 2016 is gestart met een proeftuintje “werken met de iPad en gedigitaliseerd onderwijs”. Duidelijk is dat de nieuwe wijze van werken consequenties heeft voor de koers van de organisatie op onderwijsinhoudelijk gebied. Innovatie brengt met zich mee dat er investeringen nodig zijn op divers gebied. Het is een uitdaging om het onderwijs voor ieder kind te optimaliseren en een kans om ons als organisatie verder te profileren, te onderscheiden en daardoor uit te blinken.

Meer zien en verder kijken in de verte en naar de toekomst.....

6.1 Comenius (Jan Amos Kaminsky)

Jan Amos Kaminsky (Comenius) werd op 28 maart 1592 in Nivnice (Moravië) geboren, een streek die nu deel uitmaakt van de republiek Tsjechië. Hij was pedagoog, filosoof, hervormer, pansofist en theoloog en publiceerde meer dan 150 boeken. Hij noemde de school een samenleving in het klein, een leerschool voor het leven. Het begrip “een leven lang leren” is een van de uitspraken van Comenius.

Grondlegger moderne pedagogie

Comenius wordt algemeen beschouwd als de grondlegger van de moderne pedagogie. Hij was tijdgenoot van Galilei, Descartes, Rembrandt en Milton en leverde een grote bijdrage tot de verlichting en de verspreiding van nieuwe ideeën in Europa. Op tal van gebieden speelde Comenius een voortrekkersrol. Zo gebruikte hij als eerste afbeeldingen in leerboeken en pleitte hij voor volwaardig onderwijs van en voor iedereen, voor zowel jongens als meisjes en van alle standen en gezindten.

Een leven lang leren

Comenius' visie op opvoeding en onderwijs kan het best als "holistisch" omschreven worden. Hij was ervan overtuigd dat opvoeding een continu proces is dat zich over het hele leven uitstrekt. “Continue vorming, permanente educatie, "life long learning"”, begrippen die nu actueel zijn, werden al uitgebreid door Comenius beschreven.

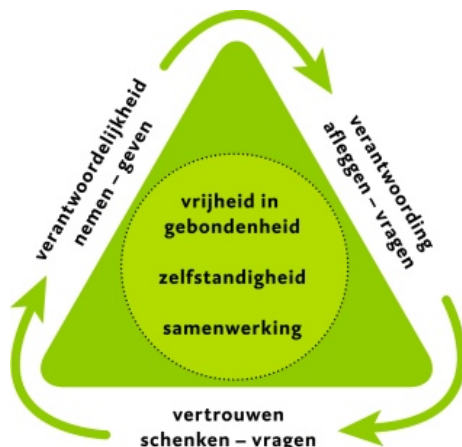

Leren = persoonlijke ontwikkeling

In zijn werken probeerde hij pedagogie, moreel besef en filosofie te integreren. Hij geloofde dat leren niet los gezien kan worden van de morele en sociaal- emotionele ontwikkeling van het individu. Voor Comenius waren alle mensen gelijk, dus had ieder ongeacht zijn ras of stand ook recht op opvoeding en onderwijs. Comenius pleitte verder nog voor meer aanschouwelijk onderwijs, meer aandacht voor het taalonderwijs en het opvoeden tot zelfstandigheid.

6.2 DALTON (Helen Parkhurst)

Het Daltononderwijs bestaat uit drie pedagogische ankerpunten:

- **Vrijheid in gebondenheid**
- **Zelfstandigheid**
- **Samenwerking**

De ideale vrijheid is geen vrijblijvendheid en nog minder is het ongedisciplineerdheid. Het kind dat maar doet waar het zin in heeft, is niet vrij. Integendeel, het wordt een slaaf van slechte gewoontes, egoïstisch en ongeschikt voor een leven met anderen".
Citaat uit 1922 van:
Pedagoge Helen Parkhurst, grondlegster van het Daltononderwijs.

Vrijheid in gebondenheid

✓ Grenzen stellen

Op de Comeniusschool biedt de leerkracht iedere leerling structuur, om vrijheid binnen grenzen te kunnen leren hanteren. Dit is onder andere terug te zien in de dag- en weektaak en het GIP-instructie-model. De GIP-afspraken en de GIP-ladder (werkwijze) bakenen de grenzen af waarbinnen de leerlingen zich vrij kunnen bewegen.

✓ Verantwoordelijkheid leren

Vrijheid betekent op de Comeniusschool kunnen omgaan met verantwoordelijkheid. Uitgangspunt is het vertrouwen (kanjertraining) in de eigen kracht van ieder kind. Leerkracht en leerling maken samen afspraken over de leerstof (differentiatie). De leerling schat zelf in wat het nodig heeft om een taak te kunnen doen en in hoeveel tijd (plannen). Achteraf legt het verantwoording af aan de leerkracht (o.a. evaluatiereflectie, werken met portfolio's/plakboeken en kijkmiddagen)

✓ Stap voor stap

Het leren omgaan met vrijheid gaat stap voor stap. Bij de kleuters gaat het om kleine, overzichtelijke keuzetaken die ze zelfstandig uitvoeren in de weektaak met verplichte en keuzewerkjes. Naarmate kinderen zich verder ontwikkelen, worden taken omvangrijker en complexer. Net als op alle scholen wordt de inhoud van de leerstof grotendeels bepaald door de richtlijnen van de overheid, samenleving, schoolplan en dergelijke.

Zelfstandigheid

✓ Zelfstandige mensen

Een school is een levend geheel. Een samenleving in het klein. Elke dag is nieuw en biedt uitdaging om te ontwikkelen. Hier vallen de ideeën van Comenius en Dalton samen. De gedachte achter de Dalton kenmerken zijn erop gericht dat kinderen gevormd worden tot volwassenen die kunnen denken en handelen. Daarvoor is nodig dat kinderen leren hoe je informatie vergaart, hoe je zaken op waarde kunt schatten en hoe je keuzes maakt. Daarin zal ieder mens verschillen en daar houdt het onderwijs op de Comeniusschool, in de geest van de Daltonvisie, rekening mee.

✓ Zelfstandig werken

Ieder kind heeft recht op optimale kansen om zichzelf te ontwikkelen. "Voor ieder kind de juiste koers", zegt het motto van de Comeniusschool. Daarom wordt op de Comeniusschool veel zelfstandig gewerkt. De leerkracht onderzoekt steeds wat ieder nodig heeft om iets specifiek te kunnen leren, naast de basis. Zijn rol in het zelfstandig werken is het begeleiden en coachen (o.a. individuele gesprekken) van iedere leerling.

Samenwerking

✓ Respect voor jezelf, de ander, elkaar

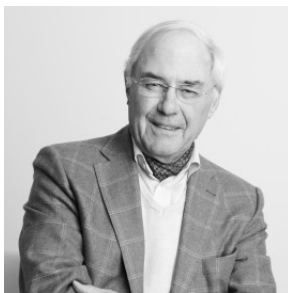
Voor ieder kind de juiste koers

Om later als volwassene te kunnen deelnemen aan de samenleving moet je leren samenwerken. Ook met mensen die je niet zelf kiest (o.a. leerlingenraad). Daarom wordt op de Comeniuschool veel aandacht besteed aan het spelen en werken in groepjes, het werken met maatjes.

Meestal gaat het om leerlingen uit dezelfde groep, die samen een opdracht uitvoeren. Maar ook gebeurt het dat leerlingen van verschillende leeftijden en leerjaren met elkaar samenwerken. Zo is bijvoorbeeld terug te zien dat kinderen van groep 2 samenwerken met kinderen van groep 3, kinderen uit groep 8 kinderen uit lagere groepen helpen bij het Ralfi-lezen met groepen 4 t/m 8 en bij Nieuwsbegrip kinderen op niveau van de tekst en niet op leeftijdsniveau te laten samenwerken. Al doende leren ze te luisteren naar elkaar en respect te hebben voor elkaar. Ieder mens is immers verantwoordelijk voor zichzelf, de relatie met de ander en zijn omgeving.

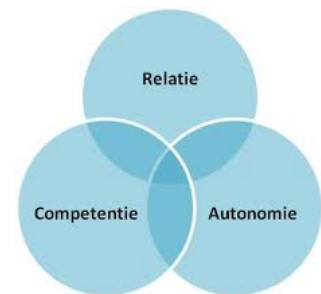

6.3 Luc Stevens (adaptief onderwijs)

Professor en orthopedagoog Luc Stevens (1941) staat bekend om zijn onderzoek en opvattingen omtrent het adaptief onderwijs. Adaptief onderwijs is passend onderwijs: voor ieder kind de mogelijkheid creëren om op eigen manier en tempo kennis op te doen. Dit past geheel in de onderwijsvisie van de Comeniuschool, met haar motto:

“Voor ieder kind de juiste koers”.

De Comeniuschool doet al het mogelijke om het onderwijs zodanig in te richten dat er op adequate wijze wordt omgegaan met de verschillen. De wijze waarop er met de kinderen omgegaan wordt is van uitzonderlijk belang voor een succesvolle basisschoolperiode. Dit succes wordt behaald als de school erin slaagt “alles uit het kind te halen wat er in zit” en zodanig dat ieder kind met plezier naar school gaat. De volgende punten zijn vormen de basis van de adaptieve onderwijsvisie:

✓ **A**utonomie

Kinderen willen dingen zelf doen, zonder hulp of ondersteuning van volwassenen. Ze hebben een drang naar zelfstandigheid in zich. Ervaren dat je mag kiezen, beslissingen mag nemen, motiveert.

Het onderwijs aan de Comeniuschool biedt deze mogelijkheden tot kiezen en zelfstandigheid. Het uitgangspunt daarbij is dat kinderen zelfstandig moeten worden en verantwoordelijkheid leren dragen. Kinderen moeten zichzelf kunnen ontwikkelen. In dit proces kunnen zij rekenen op de steun van de leerkracht.

✓ **R**elatie

Kinderen die opgroeien in een veilige, liefdevolle omgeving en die zich door anderen aanvaard en gerespecteerd voelen, kunnen zich met alle overgave richten op hun ontwikkeling. De Comeniuschool biedt hun zo'n veilig klimaat.

✓ **C**ompetentie

Kinderen die vertrouwen hebben in hun eigen mogelijkheden, voelen zich prettig en krijgen zelfvertrouwen. De Comeniuschool doet er alles aan om dergelijke succeservaringen bij kinderen te creëren. Dat zijn prettige ervaringen voor een kind: te weten dat je iets kunt.

6.4 Kanjertraining

Sinds schooljaar 2011/2012 gebruikt de Comeniusschool de methode Kanjertraining¹

De Kanjermethode is een krachtige lessenserie die zich richt op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Door in alle klassen op een zelfde manier te werken met de Kanjertraining leren de kinderen kritisch te kijken naar hun eigen gedrag en het gedrag van anderen. Ook leren de kinderen dat zij hun gedrag kunnen veranderen wanneer dit nodig mocht zijn. Ze leren om te gaan met hun gevoelens, voor zichzelf op te komen, te luisteren naar anderen en conflicten op een goede manier op te lossen. Het belangrijkste doel van deze training is dat een kind positief over zichzelf en de ander leert denken.

Basisafspraken

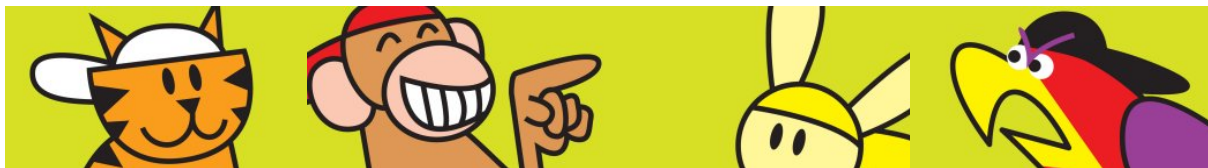
De basisafspraken die continu centraal staan, zijn:

- ✓ We vertrouwen elkaar!
- ✓ We helpen elkaar!
- ✓ Niemand speelt de baas!
- ✓ Niemand doet zielig
- ✓ We lachen elkaar niet uit!

Vier Typetjes

De Kanjermethode werkt aan de hand van vier typetjes:

De tijger (de kanjer)

De aap (uitslover)

Het konijn (de stille of bange)

De pestvogel

Deze typetjes worden in de klas gevisualiseerd door gekleurde petjes:

Petten

- Je kunt je vervelend, pesterig en bezig gedragen. Dat benoemen we door te zeggen dat je een zwarte pet op hebt.
- Je kunt je ook heel "grappig" gedragen en zorgen dat je constant de lachers op je hand hebt. Dat benoemen we door te zeggen dat je een rode pet op hebt.
- Kinderen kunnen zich ook heel verlegen, teruggetrokken, niet assertief, soms wat "zielig" gedragen. Dan zeggen we dat je een gele pet op hebt.
- Ook kun je je assertief, stevig gedragen. Dan heb je een witte pet op.

Met de hier omschreven "petten" willen de school geen kader geven voor al het gedrag van kinderen. Je bent geen "petje", je doet op dit moment zo. "Zou je alsjeblieft je witte pet willen opdoen?" Door deze vraag geef je kinderen de mogelijkheid voor ander gedrag te kiezen. In de kanjertraining helpen we kinderen andere gedragsvarianten te ontdekken, uit te proberen, er mee te spelen.

¹ Voor meer informatie kijk op: www.kanjertraining.nl

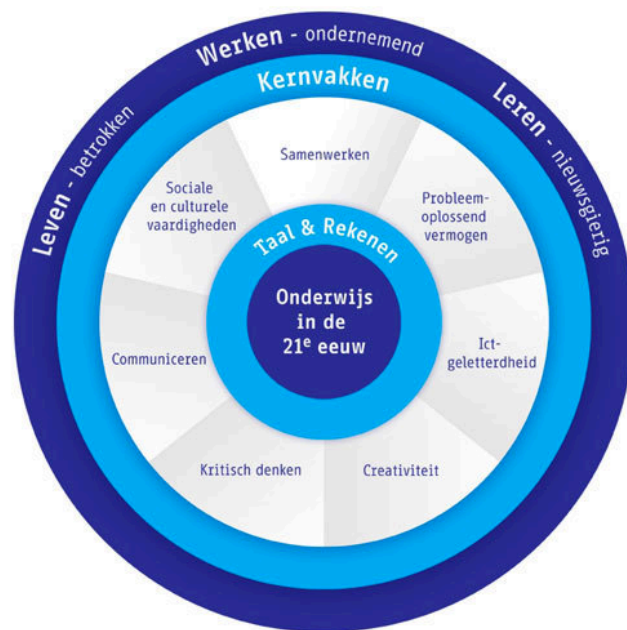
6.5 Nieuwe Visie en 21^e -eeuwse vaardigheden

De school wil de leerlingen een samenhangend geheel van vaardigheden meegeven waardoor ze optimaal kunnen functioneren in de 21^e eeuw. Zij onderschrijft in de eerste plaats het belang van een kennissamenleving en gaat ervan uit, dat kennis altijd en overal voorhanden is. Daarnaast is er het besef dat het in de kennissamenleving ook gaat om kenniscreatie en constructie: om innovatie. In de derde plaats is het een feit dat de ontwikkeling van digitale middelen en media globale grenzen vervagen en het delen van kennis en het met elkaar (daarover) communiceren een steeds centralere speelt in onze (toekomstige) samenleving.

Op onze school willen we daarom gericht aandacht besteden aan de 21^e -eeuwse vaardigheden:

- Samenwerking en communicatie
- Kennisconstructie
- ICT-gebruik
- Probleemoplossend denken en creativiteit
- Planmatig werken

De gerichtheid van onze school op de 21^e -eeuwse vaardigheden heeft gevolgen voor de deskundigheid van de leraren, voor ons aanbod, voor onze middelen (digitale leermiddelen) en onze organisatie (inclusief didactiek en klassenmanagement). Het laatste aspect vraagt ook om een doordinking van de rol van de leraar, de rol van de leerling en de rol van de ouders/verzorgers.

Talenterijk Onderwijs voor Nu en Morgen

In 2016 heeft Comenius een duidelijke koers bepaald op weg naar gepersonaliseerd en gedigitaliseerd onderwijs. Met ingang van juni 2016 is er voor ieder kind een iPad beschikbaar en wordt er voor de basisvakken gewerkt met digitale leermiddelen, zoals Gynzy, Taalzee, Rekentuin en Muiswerk. Het motto dat alle ontwikkelingen samenvat is: "Talenterijk Onderwijs voor Nu en Morgen" Speerpunten van het concept hierbij zijn:

1. Gepersonaliseerd leren sluit aan op de visie Comenius: "Voor ieder kind de juiste koers",
2. Andere manier van groeperen tijdens de basisvakken rekenen en taal: Leer-Ateliers, waardoor er effectieve instructiemomenten plaats kunnen vinden,
3. Stilteplein(en) te gebruiken als: "Zelfwerkzaamheidspleinen",
4. Gebruik maken van de moderne ICT-technieken (o.a. Ipads) om gepersonaliseerd leren mogelijk te maken,
5. Regelmatige ontwikkelingsgesprekken (4 tot 5 keer per jaar) van leerkrachten/ouders en kinderen. Deze uitgangspunten en de manier van werken is uitstekend geschikt om Passend Onderwijs en het werken en leren "op eigen leerniveau" mogelijk te maken.
6. Het betekent voor de leerkracht, naast zijn rol van kennisoverdrager en begeleider, een focus op het coachen en ondersteunen van de leerlingen. Hiermee wordt de intensieve belasting voor de leerkracht, die nu ligt op de instructie op drie niveaus per jaargroep & de individuele aandacht op ondersteuning, teruggebracht. Op het kind-aangepaste-instructie en administratieve verwerking worden voor een aanzienlijk deel overgenomen door gebruikmaking van de digitale mogelijkheden. Daardoor neemt de echte aandacht voor ieder kind en zijn of haar ontwikkeling toe.
7. Voor de leerkracht brengt het nieuwe werken voordelen met zich mee: a) Het samen delen in het team wordt bevorderd, hij of zij staat er minder alleen voor b) de leerkracht kan participeren in leergemeenschappen die over de grenzen van de eigen school heengaan c) leerkrachten kunnen zich specialiseren, d) de organisatie wordt sterker door de professionalisering

7 Doelgericht

7.1 Waarom

De stichting Algemeen basisonderwijs Comenius heeft op schoolniveau doelen geformuleerd. De school spreekt hiermee de ambitie uit om de gestelde doelen binnen de daarvoor gestelde tijd te realiseren. Hiermee beoogt de school een hoge kwaliteit te behalen en te waarborgen. Er wordt naar gestreefd om de doelen zo optimaal mogelijk te bereiken, binnen de daarvoor afgesproken tijd.

Het gaat daarbij om:

- De wijze waarop we met de kinderen omgaan (het pedagogische domein),
- De doelen die wij nastreven m.b.t. de leeropbrengsten en de kwaliteit van de onderwijsleermiddelen, de kwaliteit van de lessen (didactische domein),
- De in- en nascholing van de teamleden, de samenwerking in het team en de aansturing door de directie (personele domein),
- De kwaliteit van de huisvesting (huisvestingsdomein) en
- De communicatie in de school, met de stakeholders (vnl. de ouders) en de overige contacten (communicatieve domein).
- De bedrijfsvoering

Al deze domeinen behoeven de aandacht. Veel kun je als organisatie zelf aansturen en evalueren, door middel van zelfonderzoek, enquêtes en gesprekken met betrokkenen en af en toe is het ook een goede zaak dat onafhankelijken eens “van buiten naar binnen kijken”, in de vorm van een audit (onderzoek dat een spiegel voorhoudt). Dit alles doen we om te weten te komen of we nog de goede dingen doen en of we ze ook goed doen en natuurlijk omdat we graag willen weten of we beter kunnen worden.

Naast deze “spiegel-van-buiten”, verantwoordt het bestuur zich naar de interne toezichthouder, ook wel “Raad van Toezicht” genoemd. En bij de besluitvorming worden ouders en team betrokken, doordat besluiten ter bespreking, instemming en/of advies worden voorgelegd aan de medezeggenschapsraad.

Verder verantwoordt de school zich naar externe toezichthouders en samenwerkingsverbanden. Hiertoe behoren o.a.:

- De inspectie van het onderwijs. Jaarlijks vindt er een schriftelijke beoordeling plaats door de inspectie op basis van de schriftelijke documenten die de school aanlevert. Eén keer per 4 jaar bezoekt de inspecteur de school. Het laatste inspectiebezoek was in maart 2014. Evenals de jaren daarvoor, sprak de inspectie haar vertrouwen uit in de school en verleende de school het basisarrangement.
- Het ministerie van Onderwijs
- De accountant
- De gemeente Den Helder, voornamelijk met betrekking tot:
 - o de verantwoording van financiën van het buitenonderhoud,
 - o de brandveiligheid en de sociale omstandigheden
- De arbeidsinspectie
- Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Kop van Noord-Holland

7.2 Meerjarenbeleidsplan

Het meerjarenbeleid is beschreven in het “Schoolplan 2015-2019” en kent een cyclus van vier jaren. Het beleid beschrijft in de eerste plaats onze kwaliteit, onze missie, onze visie en de daaraan gekoppelde doelen. Wij spreken in dit geval van ambities (fase “to plan”). Op basis van de huidige situatie hebben we diverse instrumenten ingezet om grip te krijgen op onze sterke en zwakke punten en daarmee op onze verbeterdoelen (fase “to check”).

Het schoolplan functioneert daardoor als een verantwoordingsdocument (wat willen we, wanneer verbeteren. Op basis van ons vierjarige plan van aanpak stellen we jaarlijks een uitgewerkt jaarplan op. In een jaarverslag blikken we steeds terug of de gestelde verbeterdoelen gerealiseerd zijn. Op deze wijze geven we voorrang aan een cyclus van plannen, uitvoeren en evalueren.

Op basis van studie en visie hebben bestuur, directie en team van de school besloten om in de schoolplanperiode te werken aan nieuwe ontwikkelingen die antwoord gaan geven op de maatschappelijke ontwikkelingen. Comenius werkt dit uit in het volgende motto:

De Vlag In TOP

D e	D uurzaam
V l a g	V erbinden
I n	I nnoveren
T	T oekomstgericht T alentrijk T echniek T eamontwikkeling
O	O nderwijs in O ntwikkeling O nderwijskwaliteit
P	P ersoonlijk Leren P ersonaliseren P rofessionaliseren P ersoneel met P assie

Op deze wijze sluit het Schoolplan nauw aan bij het door de PO Raad opgestelde meerjarig ontwikkelplan, waarin de eerder in hoofdstuk 3.4.1 genoemde vier ambities worden genoemd:

1. Talenten ontwikkelen; 2. Onderwijskwaliteit versterken; 3. Professionaliseren teams; 4. Verbindingen leggen.
- 2.

7.3 Onderwijskundig jaarplan en jaarverslag 2016-2017

Op basis van de onderwerpen en doelen van het meerjarenbeleid wordt ieder schooljaar een nieuw jaarplan met jaardoelen geformuleerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de in eerdere jaren gerealiseerde en (nog) niet gerealiseerde doelen. Gedurende de jaren kunnen, indien nodig, dus ieder moment bijstellingen plaatsvinden.

Onderstaand wordt op schematische wijze een overzicht gegeven van het jaarplan voor het schooljaar 2016-2017 en het (school)jaarverslag over het schooljaar 2015-2016. Als peildatum voor de evaluatie is juni 2015 genomen. In het overzicht zijn opgenomen: de gestelde doelen, de verbeterpunten, de uit te voeren onderzoeken (vragenlijsten en quickscans) en de overige activiteiten.

Om misverstanden te voorkomen benadrukken we hierbij dat dit jaarverslag dus loopt per schooljaar en dat de evaluatie zoals hieronder slechts de eerste maanden van het boekjaar 2017 beslaat. Daardoor kan het voorkomen dat resultaten, die in juni 2017 (peildatum) nog niet zijn afgerond, in december 2017 wel afgerond zijn.

JAARPLAN		JAAR VERSLAG	Peildatum september 2017
Inleiding	<p>In ons jaarplan geven we aan</p> <p>[1] welke Quick Scans we hebben gescoord [2] welke Schooldiagnose(s) we hebben gescoord [3] welke Vragenlijst(en) we hebben ingezet [4] welke voornemens we hebben i.r.t. het schoolplan [5] welke actuele ontwikkelingen van belang zijn</p> <p>We geven per onderdeel de verbeterpunten en onze keuzes. Daarna werken we de belangrijkste aandachtspunten nader uit.</p>	Inleiding	<p>In ons jaarverslag blikken we terug op de ondernomen activiteiten. De uitgevoerde activiteiten zijn te relateren aan</p> <p>[1] de gekozen verbeterpunten n.a.v. de Quick Scans [2] de gekozen verbeterpunten n.a.v. de Schooldiagnose(s) [3] de gekozen verbeterpunten n.a.v. de Vragenlijsten [4] de verbeterthema's uit ons schoolplan [5] de verbeterpunten uit de categorie 'divers'</p>

[1] Beoordeelde beleidsterreinen (Quick Scan mei 2017) score: --= 1 -> +=4				
	Beleidssterrein	Score	Waardering	Aandachtveld
1	Actieve en zelfstandige rol van de leerlingen PKO	3.29	Ruim voldoende	
2	Afstemming PKO	3.64	uitstekend	
3	Automatiseren Rekenen en Wiskunde (themaonderzoek)	3.56	uitstekend	
4	Didactisch handelen PKO	3.46	goed	Instructie- activeren van de leerling
5	Rekenen en Wiskunde (thema onderzoek)	3.62	uitstekend	Beeld van de resultaten komt niet overeen met de werkelijkheid.
6	Activerende directe instructie	3.38	Ruim voldoende	Aandacht voor kennis over een goede instructie
7	Sociaal Emotioneel			
8	Opbrengsten			
9	21st Century Skills	3.26	Ruim voldoende	Afgenomen om beginsituatie vast te stellen.

[2] Ingezette Vragenlijsten (inclusief RI&E) mei 2017 score: --= 1 -> +=4				
	Vragenlijst	Score	Waardering	Aandachtveld
1	Leerkrachten	3.6	Goed	
2	Soc veiligheid leerkrachten	3.91	Uitstekend	Erg hoog, goed teken
3	RI & E	Niet af	-----	Afname in 2016-2017 Afronding in 2017-2018-2019

Gekozen verbeterpunten (globaal, mei 2016)			Toelichting: (september 2017)
Verbeterpunten (globaal) naar aanleiding van de Quick Scan			
	beleidsterrein	Gekozen verbeterpunten	ACTIE
1.	Kunstzinnige vorming	Opzetten van een curriculum voor tekenen en handvaardigheid	Team:
2.	Kunstzinnige vorming	Oriëntatie, aanschaf en implementatie muziekmethode (optie Concertgebouw?)	Directie & Team: Starten met nieuwe muziekmethode, scholing en implementatie; planning: 2016 - 2019
3.	Wetenschap en Techniek	Koppelen van wetenschap en techniek aan 21e eeuwse vaardigheden	Team:
4.	Engelse taal	Kiezen van en implementatie van een nieuwe methode die dekkend is voor de kerndoelen en onze ambities mbt Talentrijk onderwijs voor Nu en Morgen (To4NuMo)	Directie & Team: Met de komst van een digitaal leermiddel is er bewust gekozen voor een adaptieve verwerkingssoftware van Engels. Engels wordt momenteel alleen gegeven in de bovenbouwgroepen (groep 6 t/m 8). Omdat er grote verschillen in beginniveau zijn, is deze adaptieve manier van werken iets wat past bij de ambities m.b.t. To4NuMo De oriëntatie en het uitproberen heeft geleid tot het <i>voorlopig</i> hanteren van deze methodes. In de evaluatie van juli 2017 is naar voren gekomen dat er een werkwijze moet worden afgesproken in het team en er in het schoolplan 2019-2022 binnen het team en de directie moet worden gesproken over de visie van de school op de Engelse taal wat eventueel zou kunnen leiden naar een Engelse methode voor bijvoorbeeld de groepen 1 t/m 8.
5.	Didactisch handelen	Talentrijk Onderwijs voor Nu en Morgen	Team: Doorgaande ontwikkeling van het gepersonaliseerd leren op het gebied van basisvakken. Ontwikkeling van leer- en ontwikkelgesprekken
6.	Afstemming	Het groepsoverzicht bevat een analyse van de gegevens, conclusies en interventies.	Directie, Ondersteuningscoördinator & Team: Staat gepland in 2016-2018; Borging in 2017-2018
7.	Opbrengsten	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen tenminste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	Directie & Team Na een monopolie van vele tientallen jaren zijn er sinds een paar jaar ook andere eindtoetsen dan de CITO officieel goedgekeurd. Met ingang van het schooljaar 2016-2017 heeft de school gekozen om de overstap te maken naar "Route 8". Voordelen van deze toets zijn legio: 1. De toets is geheel digitaal af te nemen op de iPad; 2. De toets is adaptief. De toets houdt rekening met de wijze waarop ieder kind de toets maakt; 3. De wijze van toetsen gaat ontspannen, ieder kind kiest zelf de volgorde en het tempo; 4. Dyslectische kinderen mogen de toetsen met geluidsondersteuning maken; 5. De toets wordt op één ochtend afgenomen. De Cito duurde drie ochtenden; 6. De uitslag van de toets is snel bekend, nl. binnen één week. De resultaten: Ons gemiddelde schoolscore is 211,4 en ligt 5,2% boven het landelijk gemiddelde van 201 en 4,1% boven de ondergrens van de inspectie van 203.
8.	Kwaliteitszorg	De school maakt functioneel gebruik van de vensters voor verantwoording (scholen op de kaart en andere media).	Directie Voorbereiding op deelname aan Vensters. Verzamelen gegevens, ook via informatie uit UltimView. Nieuwe Website, Voorbereiding nieuwe Schoolgids. Realisatie: 2018-2019
9.	Quick Scan - Zelfevaluatie	Verwerken nieuwe CAO in IPB	Directie
10.	Quick Scan - Zelfevaluatie	Verdieping van leerkrachten in IPB-documenten	Directie

Uit: Onderwijskundig jaarplan en jaarverslag 2016/ 2017

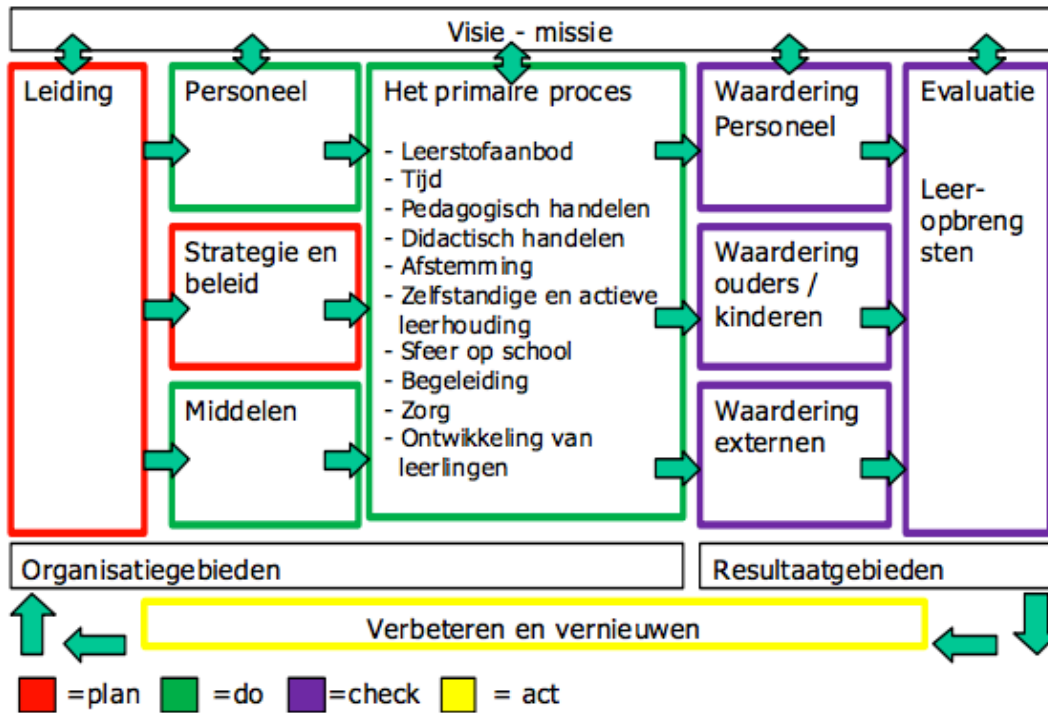
Voor ieder kind de juiste koers

8 Kwaliteitszorg

8.1 INK-model

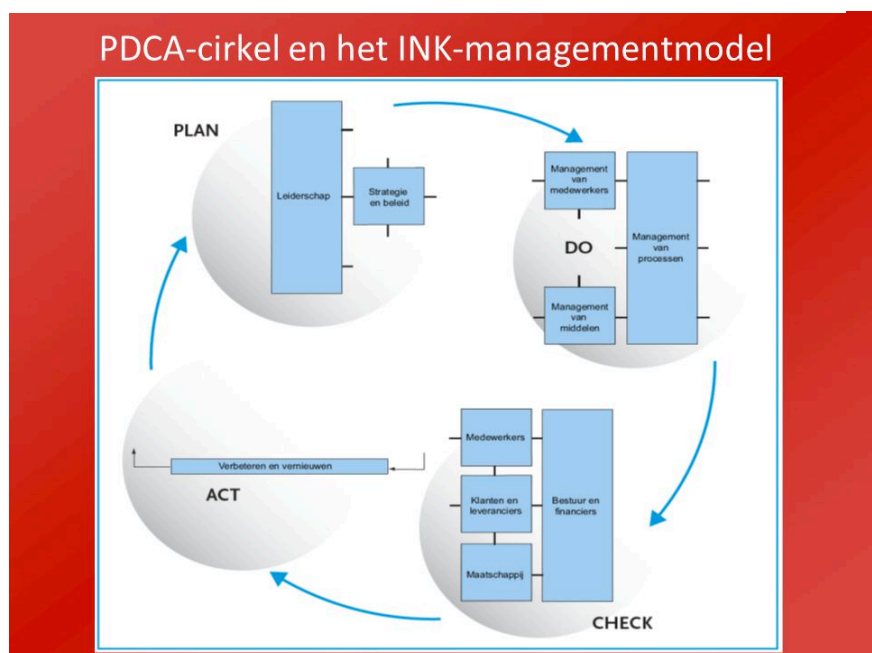
Bij de kwaliteitszorg binnen onze organisatie gaan we uit van het INK-model, zoals hieronder in schema is gebracht.

Het INK-model

Het INK-model wordt in de PDCA-cirkel van Deming/ Juran verder uitgewerkt in de Plan-, Do-, Check- en Act fase, zoals in nevenstaande afbeelding wordt weergegeven.

Op bladzijde 23 is dit model verder uitgewerkt in het model van de WMKPO, ons kwaliteitszorgsysteem.

8.2 Zelfevaluatie

Op onze school zorgen we op systematische wijze voor het verbeteren en/of borgen van de kwaliteit. Op basis van onze missie en visie hebben we zesentwintig beleidsterreinen (zie WMK) vastgesteld die de focus vormen voor onze kwaliteitszorg. Met behulp van onderstaande vierjarenplanning zorgen we ervoor dat deze beleidsterreinen regelmatig beoordeeld worden.

2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
<ol style="list-style-type: none"> 1. Actieve Rol Van Leerlingen 2. Rekenen En Wiskunde 3. Contacten Met Ouders 4. Afstemming En Differentiatie 5. Didactisch Handelen 6. Dalton 7. Rekenen En Wiskunde-Automatiseren 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pedagogisch Handelen 2. Opbrengsten 3. Kwaliteitszorg 4. Taal-Leesonderwijs 5. Interne Communicatie 6. Beroepshouding 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tijd 2. Zorg En Begeleiding 3. Externe Contacten 4. Inzet Van Middelen 5. Schooladministratie 6. IPB 	<ol style="list-style-type: none"> A. Schoolklimaat B. Aanbod C. Sociaal Emotioneel D. ICT E. Opbrengstgericht Werken F. Kwaliteitszorg Actief Burgerschap G. Aanbod Actief Burgerschap

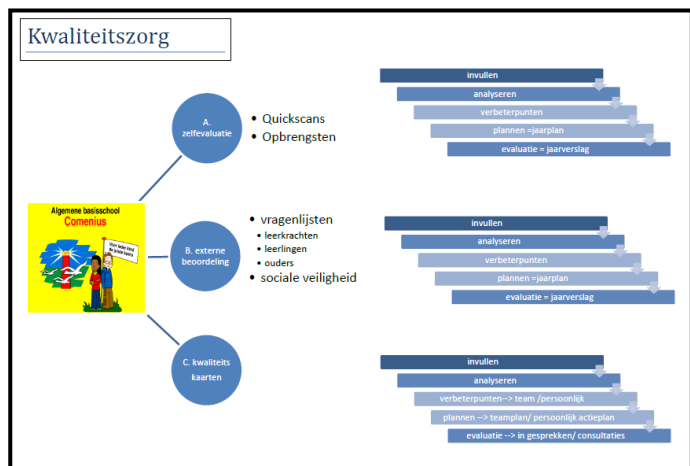
Ieder jaar (maart en mei) beoordelen zowel team als directie de aangegeven beleidsterreinen met behulp van de Quick Scan (WMK). De uitslagen van de beoordeling door (1) het team en (2) de directie worden weergegeven in twee afzonderlijke rapportages.

- Rapportage-1 Teamuitslagen
- Rapportage-2 Directie-uitslagen

De beide rapporten worden geanalyseerd door het team en de directie en op basis van de uitslagen en de analyse worden de verbeterpunten voor het komende cursusjaar vastgesteld. Bij de keuze van de verbeterpunten wordt nadrukkelijk gekeken naar het schoolplan, het strategisch beleidsplan, actuele ontwikkelingen en draagkracht.

Tevens voert de directie jaarlijks eind juni de kengetallen in (module Opbrengsten). De uitslagen worden geanalyseerd met het team (BLLB-overleg). Daarnaast wordt het beleidsterrein Opbrengsten (WMK) door de directie gediagnosticeerd. Op basis van een analyse van de kengetallen en de uitslagen van de diagnose worden er verbeterpunten vastgesteld.

De verbeterpunten uit de Quick Scan, de kengetallen en de diagnose Opbrengsten worden gebruikt om vorm te geven aan ons jaarplan. Het jaarplan wordt gecommuniceerd met het bestuur en de MR. In de nieuwsbrief Flits en op de website vermelden we een aantal sterke punten van de school en de gekozen verbeterpunten voor het komende schooljaar. Ieder jaar stellen we (eind juni) een jaarverslag op. In het jaarverslag geven we aan wat we gerealiseerd hebben. Als we het nodig vinden om langer aan verbeterpunten te werken, dan geven we dat aan en worden deze opgenomen in het nieuwe jaarplan.

8.3 De externe beoordeling

Naast de interne beoordeling (zie A) bevaart onze school ook meer externe partners om grip te krijgen op de kwaliteit van de school. In een planning hebben we opgenomen wanneer we ouders, leerlingen en leraren (in de rol van werknemer) bevragen. Omdat we deze onderzoeken ook in maart en mei plannen, kunnen we de uitslagen meenemen in ons jaarplan.

2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Vragenlijst Leraren (compact)	Vragenlijst Leerlingen (compact)	Vragenlijst Ouders (compact)	-
Sociale Veiligheid Leraren	Sociale veiligheid Leerlingen	Sociale veiligheid Ouders	Sociale veiligheid Leraren Sociale veiligheid Leerlingen Sociale veiligheid Ouders
Leerlingen Burgerschap			
Kindervragenlijst Inspectie			

De beoordeling van de vragenlijsten (die worden afgenomen in mei van het cursusjaar) gebeurt digitaal met behulp van WMK. De uitslagen worden bestudeerd en geanalyseerd door de directie en het team. Op basis van de analyse worden er –in samenhang met de uitslagen van de Quick Scan, de diagnose Opbrengsten en de kengetallen-verbeterpunten vastgesteld. Bij de keuze van de verbeterpunten wordt andermaal nadrukkelijk gekeken naar het schoolplan, het strategisch beleidsplan, actuele ontwikkelingen en draagkracht.

De uitslagen van de *oudervragenlijst* worden besproken met een panel van willekeurig gekozen ouders uit elke groep in zgn. Rond-de-tafel-gesprekken. We kunnen daardoor aanvullende en verdiepende vragen stellen. De rapportage (oudervragenlijst) wordt aan de MR en de directie verstrekt en tevens worden de resultaten –op hoofdlijnen- naar de ouders teruggekoppeld in de nieuwsbrief van de school en op de website van de school.

De uitslagen van de *leerlingenvragenlijst* worden besproken met leerlingen. We krijgen daardoor meer inzicht in de wensen en behoeftes van de leerlingen. De rapportage (leerlingenvragenlijst) wordt aan het team, de MR en de directie verstrekt en tevens worden de resultaten –op hoofdlijnen- gepubliceerd in de nieuwsbrief en op de website van de school.

De uitslagen van de *lerarenvragenlijst* worden –na analyse door de directie- besproken met het team. De rapportage (lerarenvragenlijst) wordt aan de MR verstrekt en tevens worden de resultaten –op hoofdlijnen- gepubliceerd in de nieuwsbrief en op de website van de school.

Wat geldt voor de meer algemene vragenlijsten, geldt ook voor de vragenlijsten Sociale veiligheid.

8.4 Het maken van kwaliteitskaarten

Omdat de inhoud van de Quick Scan en de Schooldiagnose algemeen van karakter is (sterk gerelateerd aan de eisen van de Inspectie van het Onderwijs), vinden we het nodig om de standaardvragenlijsten –zoals opgenomen in WMK– aan te passen aan onze eigen missie en visie. Een schoolspecifieke Quick Scan of Schooldiagnose noemen we een kwaliteitskaart. En “kaart” beschrijft dus de eigen kwaliteit van de school, uitgedrukt in indicatoren (en soms in kernkwaliteiten).

Onze meerjarenplanning (vier jaar) laat zien wie welke kaart wanneer maakt. Per jaar maken we twee tot drie kaarten:

1. Kaart 1 Team
2. Kaart 2 Directie
3. Kaart 3 Werkgroepje

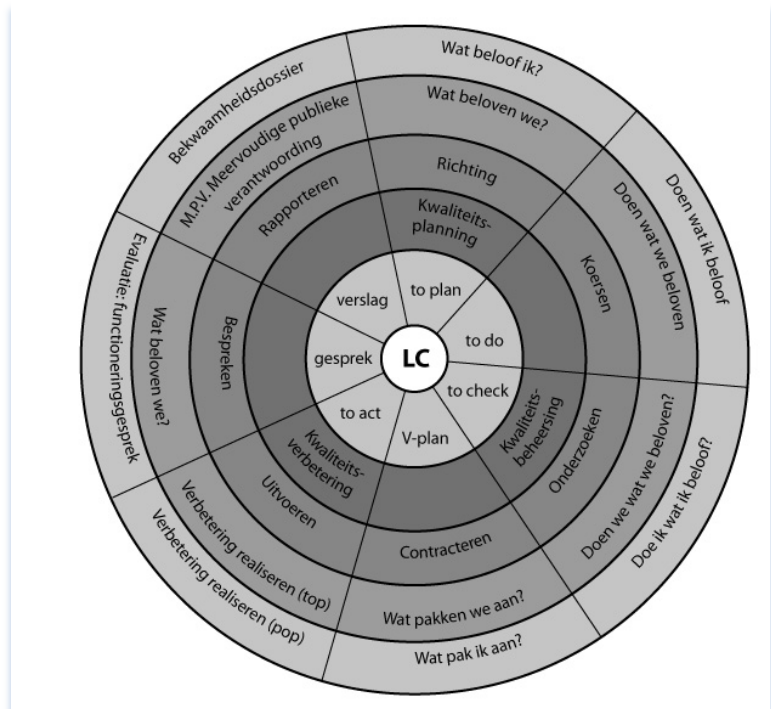
2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
T- Rekenen en wiskunde	T- Beroepshouding	T-Inzet van middelen	T-Sociaal emotioneel
D- Didactisch handelen	D- Opbrengsten	D- IPB	D-Opbrengstgericht werken
WG- Dalton	WG- Kwaliteitszorg	WG- zorg en begeleiding	WG-ICT

Nadat de kaarten gemaakt zijn (= aangepast aan de schoolsituatie), worden ze beoordeeld door een of meer respondentgroepen. De gescoorde kaart kan leiden tot een teamplan (op basis van een analyse van de rapportage) of een persoonlijk actieplan (PAP). De teamleden ontwerpen m.n. een PAP als de gescoorde kaart te relateren is aan het “lesgedrag” van de leraren. Kaarten waarbij een PAP wordt geschreven zijn bijvoorbeeld: Didactisch handelen, Beroepshouding, Opbrengsten en Sociaal emotioneel

De gescoorde kaarten en de PAP’s worden door de leraren opgenomen in hun bekwaamheidsdossier (het BKD). Het BKD wordt gebruikt bij het personeelsbeleid. De kwaliteit van de school komt vervolgens aan de orde bij de doelstellingengesprekken, de voortgangsgesprekken (of functioneringsgesprekken) en de beoordelingsgesprekken. Omdat de kaarten met de indicatoren op deze manier zijn ingevlochten in het personeelsbeleid, is er sprake van een sterke borging.

8.5 Relatie tussen kwaliteitszorg en personeelsbeleid

Onze werkwijze wordt zichtbaar in de onderstaande leercirkel die steunt op de theorieën van Deming (PDCA-cirkel) en Juran (Trilogie):

Toelichting op de leercirkel (LC)

To Plan	Kwaliteitsplanning	Juran
(1)	Richting bepalen	Operationalisatie missie en visie
	Wat beloven we?	Bepalen schooldoelen
	Wat beloof ik?	Bepalen persoonlijke doelen (DG)

In de eerste fase gaat het om bepalen van de koers van de school. Het centrale woord is “richting” (bepalen). Welke kant gaan we op? Wat zijn onze concrete ambities? Wat willen we? Parallel daaraan verloopt de persoonlijke ontwikkeling: waar kan men op rekenen? Welke professionele bijdrage lever ik?

To Do	Koersen	Schooldoelen in de praktijk brengen
(2)	Doen wat we beloven	Schooldoelen realiseren
	Doen wat ik beloof	Persoonlijke doelen realiseren

In de tweede fase gaat het om doen, om uitproberen. Een team experimenteert met de afgesproken ambities. Ze proberen ze in de praktijk te brengen. En dat geldt ook voor de individuele medewerker: iedereen probeert te doen wat er is afgesproken.

To check	Kwaliteitsbeheersing	Juran
(3)	Onderzoeken	Bevragen + analyseren (bestuderen)
	Doen we wat we beloven?	Realiseren we de schooldoelen?
	Doe ik wat ik beloof?	Realiseer je je persoonlijke doelen? (BG)

Fase 3 is de controlefase. Een school onderzoekt of de ambities in voldoende mate worden gerealiseerd. Vinden wij, vinden anderen, dat we op een goede wijze doen wat we “beloven”, wat we afgesproken hebben. De controle leidt tot scores of meningen die nader geanalyseerd moeten worden. In het verlengde hiervan geldt dit ook voor de persoonlijke doelen: realiseer ik die in voldoende mate?

V-Plan	Contracteren	Moreel binden aan de uitvoer
(4)	Wat pakken we aan?	Teamontwikkelplan (TOP) opstellen
	Wat pak ik aan?	Persoonlijk ontwikkelplan (POP) opstellen

In fase 4 trekt een team, maar ook het individuele teamlid consequenties uit de bevindingen. Wat gaan we doen? Wat ga ik doen? Ze nemen zich voor om bepaalde aspecten te verbeteren. Dat is zeker geen vrijblijvende zaak, vandaar de term contracteren.

To Act	Kwaliteitsverbetering	Juran
(5)	Uitvoeren	Plan realiseren
	Verbetering(en) realiseren	Realiseren teamontwikkelplan (TOP)
	Verbetering(en) realiseren	Realiseren persoonlijk ontwikkelplan (POP)

De vijfde fase is de fase van het “doen”. Bij “to do” (fase 2) ging het om het realiseren van de ambities, bij deze fase om het waarmaken van de voorgenomen verbeteringen. Een essentieel verschil. Anders gezegd: fase 2 richt zich op het praktiseren van de doelen, fase 4 op het in praktijk brengen van de school-verbeterdoelen en de persoonlijke verbeterdoelen

Gesprek	Bespreken	Kritische dialoog
(6)	Teamgesprek	Evaluatie: verbeterdoelen gerealiseerd?
	Functioneringsgesprek (FG)	Persoonlijke doelen gerealiseerd?

9 Personeel

9.1 Personele kengetallen 2017

De stichting Algemeen basisonderwijs Comenius vindt het belangrijk dat het personeel met plezier het werk met en voor de kinderen kan doen en goed toegerust is. Niet alleen goede materialen zijn belangrijk. Ook de persoonlijke ontwikkeling als professional doet ertoe. Dat draagt bij aan de schoolontwikkeling en aan de individuele ontwikkeling van de kinderen. De begeleiding en ondersteuning van onze leerlingen stellen we voorop en willen deze op een zo hoog mogelijk peil houden.

Enkele gegevens met betrekking tot de samenstelling van het personeel per 31 december 2017 zijn als volgt:

Personeelssterkte per arbeidsrelatie

Type aanstelling		Totaal	Fulltime	Parttime
Vast	Aantal Personen	10	7	3
	Bezetting (wtf)	8.9250	6,9750	1,9500
Tijdelijk	Aantal Personen	5	3	2
	Bezetting (wtf)	1,8000	0,4250	1,3750

Personeelssterkte per deeltijdcategorie

	Totaal	Deeltijd (WTF) cohort					
		0 - 0.2	0.2- 0.4	0.4 - 0.6	0.6- 0.8	0.8 - 1.0	>= 1.0
Aantal Personen	12	0	0	3	0	2	7
Bezetting (wtf)	10,7250			1,7250		1,6000	7,4000

Personeelssterkte per functiegroep

Functiegroep		Totaal	Fulltime	Parttime
OOP Administratie	Aantal Personen	1	0	1
	Bezetting (wtf)	0,8000		
DIR	Aantal Personen	2	2	0
	Bezetting (wtf)	2,000		
OP	Aantal Personen	9	5	4
	Bezetting (wtf)	7,5250		

Personeelssterkte per geslacht

Functiegroep		Totaal	Fulltime	Parttime
Vrouw	Aantal Personen	10	5	5
	Bezetting (wtf)	8,5250		
Man	Aantal Personen	2	2	0
	Bezetting (wtf)	2,2000		

Personeelssterkte per leeftijdscategorie

	Totaal	0/19	20/24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64
Aantal Personen	12	0	0	2	3	3	1	1	0	0	2
Bezetting (wtf)	10,7250			1,5750	2,5750	2,5750	0,8000	1,2000			2,0000

Goede gang van zaken personeel

In 2017 was het ziekteverzuim relatief laag. Toch was het nodig om de door ziekte afwezige ondersteuningscoördinator met ingang van september 2016 te vervangen door een interim-intern begeleider van buiten. Aan het eind van 2016 is besloten de vervanging in 2017 te verlengen. Tegen het eind van 2016 is een vacature ontstaan door het vertrek van een medewerker. De werving voor vervanging is medio november 2016 gestart. De vervanging is met ingang van januari 2017 gerealiseerd. Daarbij is, rekening houdend met de groei, iets meer formatie aangesteld dan minimaal noodzakelijk was.

9.2 ARBO en verzuim

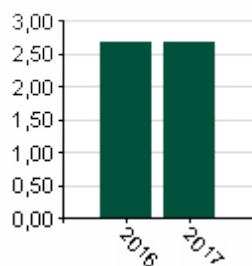
De stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius is voor de ARBO- en verzuimdienstverlening aangesloten bij Perspectief. Deze organisatie houdt zich bezig met arbodienstverlening en verzuimmanagement, P&O diensten en arbeidsmobiliteit. Perspectief sluit aan bij de doelen die Comenius zich stelt op het gebied van de begeleiding van de medewerkers in de werkomgeving, nl: Een bloeiende organisatie, een gezonde werkomgeving en vitale medewerkers.

Hieronder geven we enkele kengetallen weer met betrekking tot het personeelsverzuim.

Zoals uit de cijfers is te lezen, is er sprake is van een redelijk gezonde werkomgeving, zeker ook in vergelijking met de landelijke cijfers.

Verzuimgegevens 2017

VP

	WTF mw.			VP		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Totaal	11,2145	9,8515	10,7250	6,23	2,66	2,68

Legenda: **Wtf mdw = Werktijdfactor medewerkers bij elkaar opgeteld**
 VP = Verzuim Percentage

	2017-01	2017-02	2017-03	2017-04	2017-05	2017-06	2017-07	2017-08	2017-09	2017-10	2017-11	2017-12	Gemiddeld
Verz.perc.	4,09	2,53	0,00	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	4,05	6,26	5,58	8,91	2,68
Verz. perc. t/m 1 jr	4,09	2,53	0,00	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	4,05	6,26	5,58	8,91	2,68
Verz. perc. 1-2 jr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gem. verz. duur (dgn.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Meldingsfrequentie	0,98	0,00	0,00	1,01	0,98	0,00	0,00	0,00	2,03	0,00	2,03	0,98	0,49
Perc. nulverzuim WTF	95,91	96,27	100,00	92,16	100,00	100,00	100,00	100,00	82,63	90,29	83,06	83,31	63,22
Perc. nulverzuim mdw.	91,67	92,31	100,00	91,67	100,00	100,00	100,00	100,00	83,33	91,67	83,33	83,33	64,29
Aantal ziekmeldingen	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	2	1	0,50
Aantal hersteldmeld.	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0,50
Aantal medewerkers	12	13	13	12	12	13	13	12	12	12	12	12	12,33
Totaal WTF	9,77	10,71	10,32	10,20	10,20	10,32	10,29	10,20	10,36	10,30	10,62	10,78	10,34

Verzuimpercentage 2017

	Vzm perc.	Kort: 1 - 7	Middel: 8 - 42	Lang: 43 - 730	Lang: > 2 jr.	Aant. open.
Algemene Basisschool Comenius	2015	6,23%	0,63%	0,21%	5,37%	0
Algemene Basisschool Comenius	2016	2,66%	0,03%	0,00%	2,63%	1
Algemene Basisschool Comenius	2017	2,68%	0,22%	0,82%	0,00%	1
Landelijk	2015	6,30%				
Landelijk	2016	6,20%				

Bron landelijke cijfers: Onderwijs in cijfers

9.3 Deskundigheidsbevordering

De stichting stimuleert de deskundigheidsbevordering van de teamleden, zowel in teamverband (indicatie: 80% van het budget) als individueel (20%). In het kalenderjaar in 2017 betreft de investering op het gebied van teamscholing de volgende cursussen en ontwikkelingen: Kanjertraining, individuele cursussen “Novilo” hoogbegaafdheid, begeleiding en coaching van leerlingen. De in de tweede helft van 2016 gestarte individuele gepersonaliseerde schriftelijke cursussen over onderwijsinhoudelijke thema’s, zoals: leerdoelen en leerlijnen zijn in 2017 voortgezet en geëvalueerd. In de tweede helft van 2017 zijn enkele teamleden gestart met individuele cursussen rekenen en wiskunde. Eén leerkracht is bezig met de afronding van een in 2015 gestarte masteropleiding.

Beleid met betrekking tot beheersing van uitkering na ontslag

In 2017 hebben wij geen beleid hoeven voeren op het gebied van ontslag. Ons bestuur heeft zich ook in 2017 actief beziggehouden met het delen van de risico’s op het gebied van personeelsbeleid met andere besturen. De samenwerking met drie schoolbesturen voor PO/SO in Den Helder ziet er veelbelovend uit. De basis voor samenwerking is in 2015 gelegd en heeft in 2016 en 2017 een vervolg gekend. Ultimo 2017 is besloten dat de vier besturen vanaf 2018 één gemeenschappelijk bestuurskantoor gaan delen en zich gaan buiten over gemeenschappelijke onderwerpen, zoals een gemeenschappelijke aanpak van (delen van) het personeelsbeleid. In 2017 had de stichting geen eigen wachtgelders.

9.4 Toezicht en controle

Verklaring Raad van Toezicht bij de Jaarrekening 2017

In 2017 kwam de Raad van Toezicht vijfmaal bijeen. De raad heeft bij deze bijeenkomsten toezicht gehouden op de naleving van de wettelijke voorschriften, de rechtmatige verwerving en de rechtmatige en doelmatige besteding van de middelen. De bekende onderwerpen als begroting, bestuursverslag en jaarrekening kwamen aan de orde, alsmede het bestuursformatieplan, het toezicht op het door de Directeur-Bestuurder gevoerde beleid en het toezichtarrangement van de inspectie en de kwaliteitsdocumenten. Ook de meerjarenbegroting, het meerjarenplan en de financiële benchmark waren punten van aandacht en overleg. Alle genoemde documenten en het gevoerde beleid zijn door de Raad goedgekeurd.

De eveneens jaarlijkse onderwerpen als zelfevaluatie van het eigen functioneren, het gesprek met de Medezeggenschapsraad en het functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder kwamen uiteraard ook in 2017 langs.

Zoals in de statuten van de Stichting is bepaald, is aan het lidmaatschap van de Raad van Toezicht geen vergoeding verbonden. In het jaar 2017 is dit als zodanig ook vermeld in het financiële jaarverslag bij deze Jaarrekening.

Na het invoeren vorig jaar van het muziekmethode KAZOO, was dit jaar aandacht tijdens onze overleggen voor ‘talentrijk onderwijs voor nu en morgen’, en de thematische en creatieve onderwijsontwikkelingen. Ook de invloed van de iPad op de lesresultaten had onze aandacht. Op deze wijze wil de Raad zich in staat stellen de school effectief te kunnen ondersteunen bij de te maken keuzes om de school toekomstbestendig te houden en niet volgend maar leidend te zijn in de snelle ontwikkelingen op onderwijsgebied.

De al ingezette regionale samenwerking is sterker geworden. Dat bleek ondermeer bij een voorzittersbijeenkomst in november 2017 en de daaruit voortvloeiende opdracht van de diverse Raden van Toezicht om te werken aan gemeenschappelijke kaders en onderwerpen. Ook het delen van een gemeenschappelijk bestuurskantoor draagt bij aan de samenwerking; het vereenvoudigt en versterkt het denken over en werken aan gemeenschappelijke en overeenkomstige doelstellingen. Samenwerking in de ruimste zin, met behoud van eigen identiteit, is daarbij het uitgangspunt. De ontwikkelingen op het gebied van beschikbaarheid van voldoende en goed gekwalificeerde leerkrachten is hierin een onderwerp van belang.

De controle van de jaarrekening 2017 is belegd bij accountantskantoor Van Ree accountants.

Voorzitter	: Mevrouw L.R.E.P. Smit,	lid m.i.v. 01-01-2014, voorzitter miv. 01-08-2015
Lid	: Mevrouw E.M.M. Eijking,	lid m.i.v. 29-03-2012
Lid	: De heer R.J. Timmerman,	lid m.i.v. 12-10-2016

10 Financieel Beleid

10.1 Planning & Control

10.1.1 Planning

De (meerjaren)begroting heeft als goed kompas gediend voor de sturing van het financiële proces in 2017. Op het gebied van personeelsbeleid zijn keuzes gemaakt vanuit het financieel deel van het bestuursformatieplan. De bouwwerkzaamheden in het vierde kwartaal van 2017 zijn aangestuurd vanuit het vooraf opgestelde financiële bestek. Drie keer per jaar wordt door het administratiekantoor een schriftelijke rapportage (softclose) aan de opdrachtgever aangereikt. De inkomsten en uitgaven van de ouderbijdrage en de overblijfbijdrage zijn opgenomen in de integrale financiële verantwoording.

10.1.2 Control

Het treasurybeleid maakt deel uit van het financiële beleid van de stichting. Het treasurybeleid vindt plaats binnen de kaders van de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen **6 juni 2016**: "Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016". Bij het aantrekken, respectievelijk uitzetten van alle benodigde, respectievelijk overtollige middelen wordt gehandeld overeenkomstig de in deze regeling gestelde verplichtingen; Het vernieuwde treasurybeleid is op 1 maart 2017 door het bestuur vastgesteld. Het treasurystatuut beoogt richting en sturing te geven aan een correcte en verantwoorde besteding van de beschikbare middelen; Het beleggen van de overtollige financiële middelen wordt niet aangewend om speculatief gewin op de korte termijn. Bedoeling is dat middelen waarvan zeker is dat ze op (middel)lange termijn nog niet aangewend behoeven te worden, op een zo gedegen mogelijke wijze bijdragen tot een beter resultaat

10.1.3 Inkoop- en aanbestedingswijzer

De St. Algemeen Basisonderwijs Comenius kent niet een inkoop en/of aanbestedingsbeleid. De stichting is een kleine organisatie, waarbij slechts een klein aantal personen het beleid vormgeeft en uitvoert. Wel volgt zij bij haar inkoop/aanbesteding een aantal afspraken, die in een inkoop-/ aanbestedingswijzer zijn beschreven.

10.2 Financiële positie op balansdatum

Onderstaand treft u de balans aan per 31 december 2017 in vergelijking met 31 december 2016. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2017	31-12-2016	Passiva	31-12-2017	31-12-2016
Materiele vaste activa	286.136	291.743	Eigen vermogen	408.050	410.777
Vorderingen	80.396	83.302	Voorzieningen	2.625	8.788
Liquide middelen	195.330	233.938	Kortlopende schulden	151.687	189.418
Totaal activa	561.862	608.983	Totaal passiva	561.862	608.983

Toelichting op de balans:

Activa:

Materiele vaste activa

De waarde van de materiële vaste activa is in 2017 met € 6.000 gedaald (2016: € 40.000 gestegen). Tegenover € 27.000 (2016: € 200.000) aan investeringen stond € 32.000 (2016: € 28.000) aan afschrijvingen en € 0 (2016: € 132.000) aan desinvesteringen, waardoor er per saldo sprake is van een waardedaling. Er is met name geïnvesteerd in installaties, ICT, meubilair en leermiddelen. De boekwaarde is 54% (2016: 58%) van de aanschafwaarde.

Vorderingen

De omvang van de vorderingen is in 2017 met € 3.000 afgenomen (2016: € 6.000 toegenomen). De hoogste vordering is de vordering op het ministerie in verband met het betaalritme van de rijksbijdrage personeel. De vordering loopt in de periode januari-juli terug naar € 0. Vanaf augustus neemt de vordering toe tot het nieuwe balanssaldo.

De vordering is per 31 december 2017 € 40.000 (2016: € 36.000). De vordering op de gemeente bedraagt € 32.000 (2016: € 31.000) en betreft huisvestingsvoorzieningen. De overige vorderingen en overlopende activa bedragen € 8.000 (2016: € 16.000). Aan de vorderingen zijn geen risico's verbonden, waardoor geen voorziening wegens mogelijke oninbaarheid is gevormd.

Liquide middelen

De omvang van de liquide middelen is in 2017 met € 39.000 gedaald (2016: € 124.000 gestegen). Deze afname is hoger dan het negatieve resultaat. Dit komt onder andere doordat de kortlopende schulden afgenomen zijn. Een nadere toelichting op de ontwikkeling van de omvang van de liquide middelen is weergegeven in het kasstroomoverzicht.

Passiva:

Eigen vermogen

Het negatieve resultaat van 2017 van € 3.000 is onttrokken (2016: € 55.000 toegevoegd) aan het eigen vermogen. Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2017 € 408.000 (2016 € 411.000). Het eigen vermogen is onderverdeeld in algemene reserves en bestemmingsreserves.

- *Algemene reserve (publiek)*

Van het resultaat is in 2017 € 1.000 ten laste (2016: € 38.000 ten gunste) van de algemene reserve gebracht. Deze bedraagt per 31 december 2017 € 354.000 (2016: € 355.000).

Bestemmingsreserve personeel (publiek)

De bestemmingsreserve personeel is bedoeld ter dekking van toekomstige personele uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen moeten worden gedekt, omdat toekomstige middelen daartoe mogelijk tekortschieten. Evenals in 2016 hebben er geen mutaties plaatsgevonden. Het saldo is ongewijzigd en bedraagt per 31 december 2017 € 20.000.

- *Bestemmingsreserve onderhoud (publiek)*

De bestemmingsreserve onderhoud is in 2016 gevormd en is bedoeld ter dekking van bepaald toekomstige onderhoudswerkzaamheden die uit de huidige middelen moeten worden gedekt, omdat toekomstige middelen daartoe mogelijk tekortschieten. In 2017 is € 0 (2016: € 17.000) aan de reserve toegevoegd. Deze bedraagt per 31 december 2017 € 17.000 (2016: € 17.000).

- *Bestemmingsreserve nulmeting (publiek)*

De reserve nulmeting is ontstaan bij de invoering van de lumpsumbekostiging. De op dat moment aanwezige vaste activa is tegen boekwaarde opgenomen in de financiële administratie. Hier is de reserve nulmeting tegenover gezet. De reserve is bedoeld ter dekking van de afschrijvingslasten van de betreffende materiële vaste activa en heeft daarmee een eindig karakter. In 2017 is € 2.000 (2016: € 2.000) aan de reserve onttrokken. Deze bedraagt per 31 december 2017 € 0 (2016: € 2.000).

- *Algemene reserve (privaat)*

De algemene reserve privaat is in 2012 gevormd uit het exploitatiesaldo van de overblijfgelden. De algemene reserve is bedoeld om mogelijke toekomstige uitgaven overblijven die niet uit de jaarlijkse bijdragen kunnen worden gedekt op te kunnen vangen. Evenals in 2016 hebben er geen mutaties plaatsgevonden. Het saldo is ongewijzigd en bedraagt per 31 december 2017 € 3.000.

- *Bestemmingsreserve buitenspel (privaat)*

De bestemmingsreserve buitenspel is gevormd uit inkomsten van diverse acties. De inkomsten zijn bestemd voor de aanschaf van speeltoestellen en aanpassingen van het schoolplein. In 2017 is € 0 (2016: € 7.000) aan de reserve toegevoegd. Deze bedraagt per 31 december 2017 € 14.000 (2016: € 14.000).

Voorzieningen

De stichting beschikt over een jubileumvoorziening. De jubileumvoorziening is bedoeld ter dekking van toekomstige ambtsjubileumgratificaties. In 2017 is € 1.000 (2016: € 0) gedoteerd en € 7.000 (2016: € 1.000) vrijgevallen. De voorziening bedraagt per 31 december 2017 € 3.000 (2016: € 9.000).

Kortlopende schulden

De hoogste kortlopende schulden zijn de salaris gebonden schulden zoals af te dragen loonheffing en pensioenpremies en het nog te betalen vakantiegeld. Deze schulden worden eind januari respectievelijk eind mei betaald. De omvang van de salaris gebonden schulden is gestegen tot € 62.000 (2016: € 54.000). De omvang van de crediteuren, overlopende passiva en overige kortlopende schulden is gedaald tot € 89.000 (2016: € 135.000).

10.3 Analyse resultaat

De begroting van 2017 liet een positief resultaat zien van € 36.209. Uiteindelijk resulteert een negatief resultaat boekjaar 2017 van € 2.727: een verschil van € 38.936 met de begroting. Het positief resultaat over het boekjaar 2016 bedroeg € 54.794. In de navolgende paragraaf treft u een vergelijking aan en een specificatie van de belangrijkste verschillen.

10.4 Analyse realisatie 2017 vs. realisatie 2016 en realisatie 2017 vs. begroting 2017

Onderstaand een vergelijking van de staat van baten en lasten op basis van gerealiseerde en begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2017 en gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2016:

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Vershil	Realisatie 2016	Vershil
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	813.045	776.518	36.527	763.218	49.827
Overige overheidsbijdragen	8.900	0	8.900	0	8.900
Overige baten	65.813	64.178	1.635	62.615	3.198
Totaal baten	887.758	840.696	47.062	825.833	61.925
Lasten					
Personele lasten	699.610	668.286	31.324	605.534	94.076
Afschrijvingen	32.293	17.076	15.217	27.601	4.692
Huisvestingslasten	38.749	34.723	4.026	37.288	1.461
Overige instellingslasten	120.240	85.015	35.225	100.597	19.643
Totaal lasten	890.892	805.100	85.792	771.020	119.872
Saldo baten en lasten	-3.134	35.596	-38.730	54.813	--57.947
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	407	1.000	-593	1.002	-595
Financiële lasten	0	387	-387	1.021	-1.021
Totaal financiële baten en lasten	407	613	-206	-19	426
Nettoresultaat	-2.727	36.209	-38.936	54.794	--57.521

Toelichting op de staat van baten en lasten:

Baten:

Rijksbijdrage OCW

De reguliere bekostiging is in 2017 hoger dan begroot en dan in 2016. Het aantal leerlingen is toegenomen en de vergoedingsbedragen voor personeel zijn met terugwerkende kracht verhoogd vanaf 1 augustus 2016. In 2016 is een verlofsubsidie ontvangen van € 12.000 en een bedrag van € 2.000 wegens aanvullende bekostiging buitenonderhoud. De ontvangsten van het samenwerkingsverband zijn hoger dan begroot, maar lager dan in 2016. De vergoedingsbedragen zijn verhoogd. In 2016 is een afrekening over 2015-2016 en zijn gelden voor arrangementen ontvangen.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Vershil	Realisatie 2016	Vershil
Reguliere vergoedingen	787.000	757.000	30.000	719.000	68.000
Verlofsubsidie	0	0	0	12.000	-12.000
Buitenonderhoud	0	0	0	1.000	-1.000
Samenwerkingsverband	26.000	20.000	6.000	31.000	-.000
	813.000	777.000	36.000	763.000	48.000

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft uitkeringen voor vandalisme en stormschade.

Overige baten

De overige baten zijn lager dan begroot en dan in 2016. Met name de overige materiële opbrengsten zijn lager dan begroot. Ten opzichte van 2016 zijn de ouderbijdragen en overblijfgelden een stuk lager.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Verschil	Realisatie 2016	Verschil
Ouderbijdragen	33.000	24.000	9.000	33.000	-0
Overblijfgelden	21.000	18.000	3.000	21.000	0
Premiedifferentiatie	7.000	0	7.000	0	7.000
Overige personele opbrengsten	0	7.000	-7.000	6.000	-6.000
Donaties en giften	0	0	0	3.000	-3.000
Muziekonderwijs	1.000	0	1.000	0	1.000
Overige materiële opbrengsten	4.000	15.000	-11.000	0	4.000
	66.000	64.000	2.000	63.000	3.000

Lasten:

Personele lasten

De personele lasten zijn hoger dan begroot dan in 2016. De lonen en salarissen en de uitbesteding zijn hoger, o.a. door een hogere formatieve inzet. De dotatie aan de voorziening is negatief in verband met een vrijval. Aan nascholing en aan schoolbegeleiding is minder uitgegeven dan begroot, maar wel meer dan in 2016.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Verschil	Realisatie 2016	Verschil
Lonen en salarissen	666.000	638.000	28.000	591.000	75.000
Uitbesteding	25.000	0	25.000	6.000	19.000
Dotatie voorzieningen	-6.000	1.000	-7.000	-1.000	-5.000
Nascholing	3.000	7.000	-4.000	2.000	1.000
BGZ	2.000	2.000	0	1.000	1.000
Schoolbegeleiding	5.000	17.000	-12.000	1.000	4.000
Overige personele lasten	4.000	3.000	1.000	5.000	-1.000
	699.000	668.000	31.000	605.000	94.000

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten zijn hoger dan begroot en dan in 2016. Dit betreft met name de afschrijvingslasten voor gebouwen en ICT.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn hoger dan begroot en dan in 2016. Dit betreft met name energie.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Verschil	Realisatie 2016	Verschil
Onderhoud	3.000	3.000	0	4.000	-1.000
Schoonmaak	18.000	19.000	-1.000	22.000	-4.000
Energie	17.000	11.000	6.000	10.000	7.000
Heffingen en overige huisvestingslasten	1.000	2.000	-1.000	1.000	0
	39.000	35.000	4.000	37.000	2.000

Overige instellingslasten

De overige instellingslasten zijn hoger dan begroot en dan in 2016. De administratie en beheerslasten zijn conform de begroting maar iets hoger dan in 2016. De lasten voor inventaris en apparatuur zijn hoger dan begroot en dan in 2016. Dit betreft de huur van de I-pads die medio 2016 zijn gehuurd. De lasten voor leermiddelen zijn hoger dan begroot en dan in 2016, voornamelijk voor ICT. De overige lasten zijn hoger dan begroot en dan in 2016. Dit betreft diverse posten.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Verschil	Realisatie 2016	Verschil
Administratie en beheerslasten	22.000	22.000	0	21.000	1.000
Inventaris en apparatuur	23.000	1.000	22.000	17.000	6.000
Leermiddelen	30.000	21.000	9.000	19.000	11.000
Overige lasten	45.000	41.000	4.000	43.000	2.000
	120.000	85.000	35.000	100.000	20.000

Financiële Baten en Lasten:

De financiële baten en lasten zijn lager dan begroot en dan in 2016. Dit wordt veroorzaakt door de lage rentestand. De bankkosten moeten vanaf 2017 verantwoord worden bij de overige instellingslasten en niet meer bij de financiële lasten. Het saldo van de liquide middelen was in 2017 gemiddeld € 91.000 lager dan in 2016. Het gemiddeld ontvangen rentepercentage bedraagt 0,2%.

10.5 Investerings- en (financierings)beleid

Liquiditeit

Het beleid van de stichting is gericht op het zoveel mogelijk met eigen middelen financieren van de investeringen die niet door derden worden gefinancierd. De liquide positie van de stichting is gezien de liquiditeitsratio van 1,8 (2016: 1,7) goed te noemen. Er is derhalve geen aanleiding voor het aantrekken van vreemd kapitaal ten behoeve van de investeringen. Wel wordt bij het aangaan van (nieuwe) verplichtingen getoetst of nieuwe investeringen passen binnen de beleids- en liquiditeits-doelstellingen en of ze verantwoord en noodzakelijk zijn. In bepaalde gevallen kan lease of huur voordelen bieden en als alternatief dienen voor financiering uit eigen middelen. De investeringen van 2017 zijn met eigen middelen gefinancierd.

Huisvesting

Over de jaren 2012 t/m 2015 hebben de schoolbesturen en de gemeente Den Helder een vierjarig convenant afgesloten op basis van een meerjarenonderhoudsplan. In het jaar 2016 is deze periode tussen gemeente en stichting afgerekend en afgesloten met een accountantsverklaring en zijn ook de renovatie-activiteiten afgesloten, met een feestelijke viering. In 2017 is klein binnenonderhoud uitgevoerd en zijn er enkele ruimtes gerenoveerd. Zo is de directiekamer gerenoveerd, en zijn de naastgelegen pantry en twee reeds jaren niet gebruikte leerling-toiletruimtes omgebouwd tot kantoorruimtes/ spreekkamers. De kosten hiervan zijn bij de gemeente Den Helder declarabel, in het kader van toegewezen middelen voor onderwijskundige voorzieningen. In de tweede helft van 2017 is een werkgroep gestart met voorbereidingen om de speelvoorzieningen, zoals klim- en klautertoestellen, zandbak en de naaste omgeving, veilig en aantrekkelijk te laten zijn. De uitvoering hiervan start in 2018 en zal in fases worden uitgevoerd. Ook zijn er in 2017 voorbereidingen getroffen (lees: maken van een programma van eisen) die in 2018 moeten leiden tot een cyclus van binnen- en buitenonderhoudswerkzaamheden.

Vandalisme en spoedprocedures

In 2017 is slechts één schade, nl. stormschade, bij de gemeente Den Helder ingediend. Dit verzoek is ultimo 2017 gehonoreerd.

Investerings

Voor de investeringen is een investeringsbegroting gemaakt. In 2017 zijn de geplande investeringen uitgevoerd.

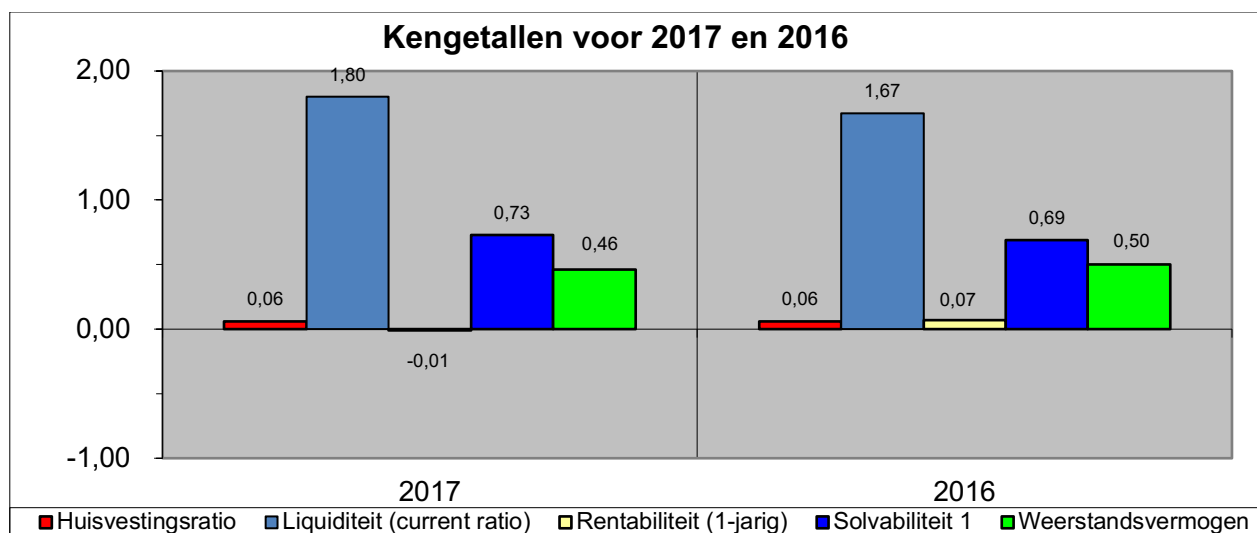
Meerjarenbegroting

De investeringen moeten in overeenstemming zijn met de geest van de meerjarenbegroting.

11 Kengetallen

Met betrekking tot de huisvestingsratio, liquiditeit, rentabiliteit, solvabiliteit en het weerstandsvermogen vermelden wij onderstaande kengetallen:

Kengetal	2017	2016	Aanbeveling commissie Don	Signaleringswaarde onderwijsinspectie
Huisvestingsratio	0,06	0,06		> 0,10
Liquiditeit (current ratio)	1,82	1,67	tussen 0,5 en 1,5	< 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	0,00	0,07	bovengrens van 0,05	< -0,10
Solvabiliteit (definitie 2)	0,73	0,69	ondergrens: 0,30	< 0,30
Kapitalisatiefactor	0,39	0,48	tussen 0,35 en 0,60	
Weerstandsvermogen	0,46	0,50		< 0,05

11.1 Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding aan van de lasten van huisvesting afgezet tegen de totale lasten (inclusief financiële lasten).

Definitie: Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen gedeeld door som van de totale lasten (inclusief financiële lasten).

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
- Huisvestingslasten	38.749	37.288
- Afschrijvingen gebouwen en terreinen	<u>13.942</u>	<u>11.351</u>
Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen	52.691	48.639
- Totale lasten	890.892	771.020
- Financiële lasten	<u>0</u>	<u>1.021</u>
Som totale lasten en financiële lasten	890.892	772.041
Kengetal:	0,06	0,06

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde van groter dan 0,10.

De huisvestingsratio is voor 2017 lager dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2016 is de huisvestingsratio gelijk gebleven.

11.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Definitie: De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen en vorderingen) en de kortlopende schulden.

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
- Liquide middelen	195.330	233.938
- Vorderingen	<u>80.396</u>	<u>83.302</u>
Vlottende activa	275.726	317.240
	=====	=====
Kortlopende schulden	151.687	189.418
	=====	=====
Kengetal:	1,82	1,67

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,75.

De liquiditeitsratio geeft aan dat 1,82 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit kortlopende verplichtingen aan crediteuren, nog te betalen posten en de overlopende passiva.

De Stichting heeft op 31 december 2017 de beschikking over € 195.330 aan liquide middelen en heeft daarnaast € 80.396 openstaan aan nog te ontvangen bedragen. Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 151.687.

De liquiditeitspositie is voor 2017 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2016 is de liquiditeitspositie gestegen. In bovenstaande berekening is geen rekening gehouden met de in de voorzieningen opgenomen verplichtingen.

11.3 Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat in relatie tot de totale baten.

Definitie: Resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
Resultaat	-2.727	54.794
	=====	=====
- Totaal baten	887.758	825.833
- Financiële baten	<u>407</u>	<u>1.002</u>
Som totaal baten inclusief financiële baten	888.165	826.835
	=====	=====
Kengetal 1-jarig:	0,00	0,07

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan -0,10.

De rentabiliteit geeft de verhouding aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat. De stichting heeft van de totale opbrengsten, te weten € 888.165, een resultaat behaald van -€ 2.727. Dit houdt in dat 0,01 deel van de baten wordt omgezet in het uiteindelijke resultaat, ofwel van elke euro die wordt ontvangen, wordt € 0,00 ingeteerd op de reserves wordt € 1,00 besteed. De rentabiliteitspositie is voor 2017 hoger dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2016 is de rentabiliteitspositie gedaald.

11.4 Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen aan en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de instelling op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Definitie 2: *Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen*

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
- Eigen vermogen	408.050	410.777
- Voorzieningen	<u>2.625</u>	<u>8.788</u>
Som eigen vermogen en voorzieningen	410.675	419.565
Totaal vermogen	<u>561.862</u>	<u>608.983</u>
Kengetal:	0,73	0,69

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,30.

Definitie 2 van de solvabiliteit geeft aan dat 73% van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat, hetgeen inhoudt dat slechts 27% van het totale vermogen gefinancierd wordt met vreemd vermogen.

De solvabiliteitspositie is voor 2017 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2016 is de solvabiliteitspositie gestegen.

11.5 Kapitalisatiefactor:

De kapitalisatiefactor geeft een indicatie hoe rijk een schoolbestuur is; dit om te signaleren of onderwijsorganisaties misschien een deel van hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken.

Definitie: *De activazijde van de balans minus de materiële vaste activa betreffende gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).*

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
- Balans totaal	561.862	608.983
- Materiële vaste activa gebouwen en terreinen	<u>217.249</u>	<u>213.292</u>
Verschil balans totaal en materiële vaste activa gebouwen en terreinen	344.613	395.691
- Totaal baten	887.758	825.833
- Financiële baten	<u>407</u>	<u>1.002</u>
Som totaal baten inclusief financiële baten	<u>888.165</u>	<u>826.835</u>
Kengetal:	0,39	0,48

11.6 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorziene tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

Definitie: Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten)

Omschrijving	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen	408.050	410.777
	=====	=====
- Totaal baten	887.758	825.833
- Financiële baten	<u>407</u>	<u>1.002</u>
Som totaal baten inclusief financiële baten	888.165	826.835
	=====	=====
Kengetal:	0,46	0,50

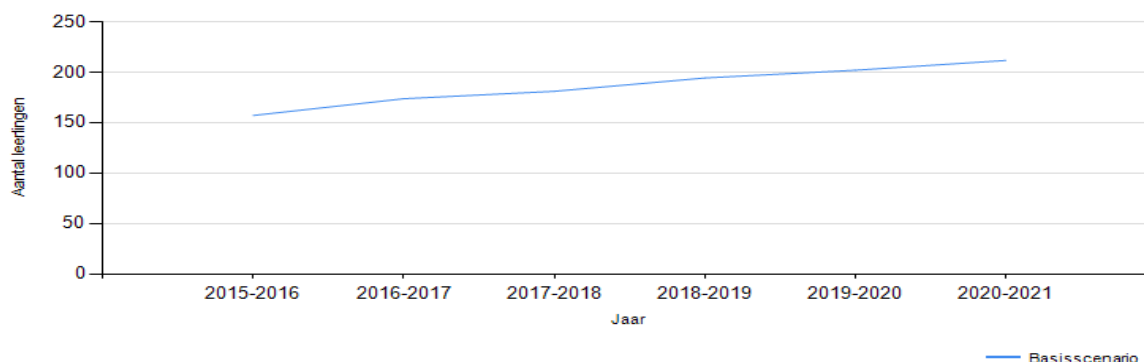
De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt. Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning & control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandsvermogen hebben of opbouwen. Het weerstandsvermogen is voor 2017 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2016 is het weerstandsvermogen gedaald.

12 Toekomstparagraaf

Kengetallen

Het **Arbeidsmarktplatform Primair onderwijs** heeft in april 2014 het Scenariomodel Primair Onderwijs uitgegeven en in 2015-2016 bijgesteld. In onderstaande grafiek wordt een basisprognose gegeven op grond van de publieke gegevens van DUO (leerlingentellingen en formatiedata), CBS (bevolkingsgegevens) en Planbureau voor de leefomgeving (bevolkingsprognose). Het gebruikte model wordt regelmatig geactualiseerd met nieuwe gegevens. Op basis van dit model kan het bestuur zelf actuele modellen genereren. Zie voor het meest actuele model voor de periode 2015 -2021 onderstaande grafische weergave en de geprognostiseerde leerlingenaantallen waarop de grafiek is gebaseerd.

Scenario ID	Abs Comenius 07LM	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Totaal	Basisscenario	157	174	181	194	202	212

De basisprognose van het Scenariomodel geeft een gestage stijging aan van het leerlingenaantal tot 212 leerlingen in 2020-2021. Het bestuur gaat voornamelijk uit van een voorzichtiger raming.

Kengetallen

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal leerlingen 1 oktober	166	169	178	182	185	185
Personele bezetting in fte per 31 december						
Bestuur / management	2,00	2,00	1,20	2,00	2,00	2,00
Personeel primair proces	6,32	7,50	7,29	7,60	7,80	8,00
Ondersteunend personeel	0,80	0,80	1,20	0,80	0,80	0,80
Totaal personele bezetting	9,12	10,30	9,69	10,40	10,60	10,80

De school groeit met 5,7 % gemiddeld op jaarbasis, sedert 2003. Op basis van de door het Arbeidsmarktplatform voorspelde in- en uitstroomgegevens kunnen wij stellen dat de school de komende vijf jaren met nog eens 5% gemiddeld per jaar zal groeien. In de meerjarenplanning en –begroting gaan we echter uit van de zelf berekende leerlingprognose, zoals vermeld in de meerjarenbegroting.

Op basis van het feit dat de school groeit, tegen de dalende trend van de regio in, is er behoefte aan een (voorzichtige) groeiraming van het aantal leerkrachten. Geen rekening is nog gehouden met de extra formatieve inzet in verband met de werkdrukvermindering.

12.1 Investeren op basis van Ambities

Groei, personeel, gepersonaliseerd, digitaal en cultureel-creatief

De groei van de school biedt de school mogelijkheden om meer personeel aan te nemen. Onderzoek moet uitwijzen wanneer en op welke wijze dit noodzakelijk is. Wordt het “meer van hetzelfde” of realiseren we nieuwe mogelijkheden tot verbreding, verdieping en differentiatie van functies. Met het oog op de koers naar gepersonaliseerd onderwijs, projectmatig werken en meer aandacht voor de cultureel-creatieve ontwikkeling, zal gekeken worden naar de functieomschrijving van de nieuwe medewerker(s). Groei brengt ook uitbreiding van middelen met zich mee, zoals aanschaf van meubilair en materialen en andere onderwijsmiddelen. Op dit moment blijven er tegen de 90 kinderen per dag over, verdeeld over 2 groepen. Ook hiervoor zijn voorzieningen nodig.

Gemeenschapsgevoel en ontplooiing

We zijn een school met een sterk gemeenschapsgevoel, werken aan structuur, en zelfverantwoordelijkheid. Met elan is in 2017 de basis gelegd voor de ontwikkeling van de culturele, creatieve en musische vorming en ook wetenschap en & techniek verdienen meer aandacht. Daar is meer ruimte voor nodig dan alleen in de lokalen. Verder is onze filosofie dat voor een goede sociaal-emotionele en interactieve ontwikkeling ruimte een belangrijke voorwaarde is. Het brengt rust. Een belangrijke pijler voor ons onderwijs. Met name deze motivaties hebben ertoe geleid dat de school heeft geïnvesteerd in grotere groepsruimtes. De lang gekoesterde wens om te investeren in een gemeenschappelijke ruimte in het hart van de school is in 2015-2016 gerealiseerd. Door alle investeringen staat er nu een gebouw dat fraai toegerust is voor uitblinkend onderwijs. Het is van belang om te blijven investeren in mens en materiaal om zo duurzaam en innovatief te blijven ontwikkelen.

Duurzaam, Innovatief, Terugverdienen en Herinvesteren

De school heeft geïnvesteerd in het plaatsen van zonnepanelen. Niet alleen om investeringen (deels) te kunnen terugverdienen, maar ook om duurzame toekomst- ontwikkelingen te initiëren en om de kinderen hiervan bewust te maken. De school is zelfvoorzienend in de volledige behoefte aan elektra en daardoor kan de vergoeding van de materiele kosten ingezet worden voor de bekostiging van nieuwe ambities, waaronder gepersonaliseerd leren en andere innovatieve ontwikkelingen.

Huisvesting: Onderhoud buiten en binnen

De focus voor de huisvesting wordt vanaf 2017/2018 gelegd op onderhoud. Dit op basis van het “Meerjarenonderhoudsplan 2016-2020”. Op redelijk korte termijn zijn werkzaamheden, zoals schilderen, waterafvoeren vervangen en ontstoppen, dak overstekken repareren, tuinonderhoud i.c.m. het aanbrengen van speeltoestellen. De werkzaamheden, voortvloeiend uit het meerjarenonderhoudsplan, worden jaarlijks geactualiseerd en zo nodig bijgesteld. In de tweede helft van 2017 is een werkgroep gestart met voorbereidingen om de speelvoorzieningen, zoals klim- en klautertoestellen, zandbak en de naaste omgeving, veilig en aantrekkelijk te laten zijn. De uitvoering hiervan start in 2018 en zal in fases worden uitgevoerd.

Balans

Activa	Realisatie 31-12-2016	Realisatie 31-12-2017	Prognose 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020
Gebouwen	213.292	217.249	204.109	190.969	177.829
Materiële vaste activa	78.451	68.887	60.891	59.031	72.171
Totaal vaste activa	291.743	286.136	265.000	250.000	250.000
Vorderingen	83.302	80.396	80.000	80.000	80.000
Liquide middelen	233.938	195.330	217.964	235.820	239.797
Totaal vlottende activa	317.240	275.726	297.964	315.820	319.797
Totaal activa	608.983	561.862	562.964	565.820	569.797

Passiva	Realisatie 31-12-2016	Realisatie 31-12-2017	Prognose 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020
Algemene reserve	354.892	354.449	355.741	358.222	361.199
Bestemmingsreserve (publiek)	38.787	36.503	36.500	36.500	36.500
Bestemmingsreserve (privaat)	17.098	17.098	17.098	17.098	17.098
Totaal eigen vermogen	410.777	408.050	409.339	411.820	414.797
Voorzieningen	8.788	2.625	3.625	4.000	5.000
Kortlopende schulden	189.418	151.687	150.000	150.000	150.000
Totaal passiva	608.983	561.862	562.964	565.820	569.797

Toelichting op de balans

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in materiële vaste activa. Voor de komende drie jaar zal naar verwachting € 52.000 geïnvesteerd worden en bedragen de afschrijvingslasten € 88.000. Hierdoor neemt de omvang van de materiële vaste activa af. De vorderingen zijn ongeveer op het niveau van 2017 gehouden. De liquide middelen, die als sluitpost zijn berekend, nemen toe voornamelijk doordat de investeringen lager zijn dan de afschrijvingen.

Het eigen vermogen neemt elk jaar iets toe door de verwachte positieve resultaten. De voorzieningen nemen toe doordat de verwachte onttrekkingen lager zijn dan de dotaties. De kortlopende schulden zijn ongeveer op het niveau van 2017 gehouden.

Door dit alles neemt het balanstotaal iets toe.

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten						
Rijksbijdragen OCenW	763.218	813.045	776.518	826.904	858.766	887.240
Overige overheidsbijdragen	0	8.900	0	0	0	0
Overige baten	62.615	65.813	64.178	45.695	45.695	45.695
Totaal baten	825.833	887.758	840.696	872.599	904.461	932.935
Lasten						
Personele lasten	605.534	699.610	668.286	687.160	710.539	736.752
Afschrijvingen	27.601	32.293	17.076	28.422	29.713	30.178
Huisvestingslasten	37.288	38.749	34.723	34.225	36.225	35.625
Overige instellingslasten	100.597	120.240	85.015	121.970	125.970	127.870
Totaal lasten	771.020	890.892	805.100	871.777	902.447	930.425
Saldo baten en lasten	54.813	-3.134	35.596	822	2.014	2.510
Financiële baten	1.002	407	1.000	467	467	467
Financiële lasten	1.021	0	387	0	0	0
Totaal financiële baten en lasten	-19	407	613	467	467	467
Nettoresultaat	54.794	-2.727	36.209	1.289	2.481	2.977

Toelichting op de staat van baten en lasten

De rijksbijdragen stijgen door de hogere leerlingenaantallen. In de begroting is rekening gehouden met de vergoedingen voor de prestatiebox tot en met het schooljaar 2019-2020. Geen rekening is gehouden met de extra middelen voor de werkdrukverlaging vanaf het schooljaar 2018-2019. De overige baten betreffen de ouderbijdragen, overblijfgelden en leerlingbijdragen voor activiteiten. In 2017 zijn deze hoger o.a. doordat er premiedifferentiatie ontvangen is.

De personele lasten nemen eerst af door minder uitbesteding derden en nemen daarna toe door de hogere formatieve inzet en de periodieken. Geen rekening is gehouden met een eventuele hogere personele inzet voor de werkdrukverlaging. De afschrijvingslasten liggen iets onder het niveau van 2017 maar nemen na 2018 nog iets toe door de investeringen. De huisvestingslasten zijn iets lager begroot dan de realisatie van 2017. De overige instellingslasten zijn hoger begroot, o.a. in verband met de toename van het aantal leerlingen. De financiële baten zijn verlaagd ten opzichte van 2016 in verband met de lage rentestand. Gelet op de realisatie van 2017 zal naar verwachting de realisatie daar in negatieve zin van afwijken. De bankkosten dienen nu verantwoord te worden bij de overige instellingslasten en zijn daar ook begroot.

Risico's en risicobeheersing

De exploitatierisico's van een schoolbestuur met één school zijn zeker aanwezig. Comenius houdt hier in de meerjarenbegroting en de investeringen rekening mee. Het risico ontstaat voornamelijk als er minder leerlingen worden aangemeld dan voorzien. Daardoor kan een situatie ontstaan dat verplichtingen aan personeel niet meer kunnen worden gedekt door de inkomsten. Dit vraagt om een kritisch, oplettend en proactief anticiperen op de leerling-bewegingen en de daaraan gekoppelde inkomsten, uitgaven en kengetallen.

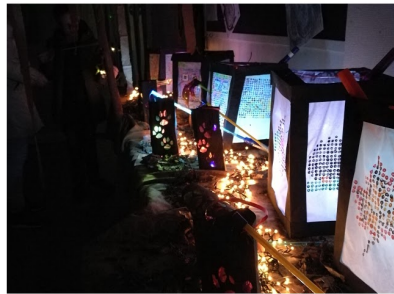
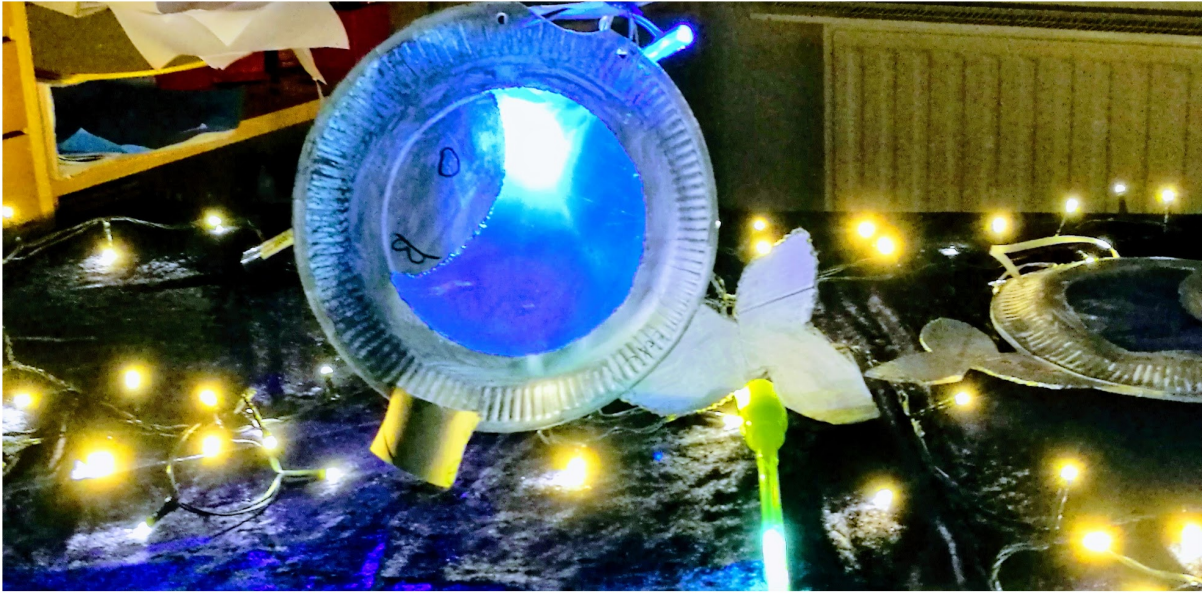
Volgens de statistische modellen van de gemeente Den Helder, het arbeidsmarkt platform PO en BRON laat het leerlingaantal van de school groei zien. Het arbeidsmarktplatform spreekt van een sterke groei. De in het model van het Arbeidsmarktplatform getoonde sterke leerlingtoename is in het bestuursmodel naar beneden toe bijgesteld. Dit is in de opinie van het bestuur een meer realistische weergave.

De trend die beide modellen weergeven is evenals de berekening van de school dezelfde. De animo voor de school is op dit moment groter dan gepland en de verwachting is dat deze positieve lijn nog even door zal gaan. Dit komt voort uit een doelbewust en gestuurde innovatieve en duurzame ontwikkeling en het resultaat levert een vernieuwde stimulans om de ingeslagen weg van verandering en voortgaande ontwikkeling stevig voort te zetten.

De financiële uitwerking van de plannen op de diverse sturingsgebieden van de organisatie zijn opgenomen in de meerjaren exploitatiebegroting, de balans, de investeringsbegroting en de liquiditeitsbegroting. De ontwikkelingen voor de komende vier jaren zijn ambitieus en worden verwoord in het Meerjarig Schoolplan. Regelmatig wordt gecontroleerd en bijgehouden of de ontwikkelingen nog in de pas lopen met de begrote financiële prognoses. Dit “vinger aan de pols” principe geeft een strak kader om financieel niet uit de bocht te vliegen.

13 Treasuryverslag

De stichting heeft in 2017 een nieuw treasurystatuut vastgesteld, waarmee het voldoet aan de nieuwe regeling beleggen en belenen zoals die per 1-7-2016 van toepassing is. De stichting heeft een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd. Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen. De tegoeden op deze rekeningen zijn direct opeisbaar. De rekeningen zijn ondergebracht bij de ING, de Rabobank en de Garantibank. In 2017 is een resultaat van 0,2% op de liquide middelen behaald.

Sint Maartententoonstelling 2017

JAARVERSLAG 2017

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven. Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in jaren	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
<u>Gebouwen</u>			
Verbouwingen/onderwijskundige vernieuwing	20	5	500
<u>Installaties</u>			
Verwarming, liften	15	6,67	500
Alarm	10	10	500
<u>Kantoormeubilair en inventaris</u>			
Bureau's, kasten, tafels en stoelen	20	5	500
<u>Schoolmeubilair en inventaris</u>			
Docententafels, borden, kasten, tafels, kapstokken	20	5	500
Leerlingsets	20	5	500
<u>Schoonmaakapparatuur</u>	5	20	500
<u>Onderwijsapparatuur en machines</u>	5	20	500
<u>ICT</u>			
Netwerk, telefooncentrale	10	10	500
Servers, printers	4	25	500
Computers	4	25	500
Digiborden	7	14,28	500
<u>Onderwijsmethoden</u>			
Leermethoden	8	12,5	500
Sport- en spelmateriaal	20	5	500
OLP	8	12,5	500
ICT	3	33,33	500
Meubilair	10	10	500

Flottende activa

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve(s) en bestemmingsreserve(s) en/of -fonds(en). Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Reserve personeel			20.000
- Reserve Onderhoud			16.500
- Reserve nulmeting			3
- Reserve buitenspelen (privaat)			17.098

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voor het contant maken van de waarde van de voorziening wordt gerekend met een rekenrente welke voor eind 2017 wordt bepaald. De berekening is als volgt:

Rekenrente = Wettelijke rente (bron: DNB) +/- Inflatie (bron: CBS).

Voor 2017 wordt er gerekend met een rekenrente van 0,70%. Waarbij de waarde voor de wettelijke rente vastgesteld is op 2,00% en de uitgangswaarde voor de inflatie 1,30% is.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de bestemde reserve die door het bestuur is bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen.

De instelling is volgens de cao PO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2017 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2017 104,40%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

En vergelijkende cijfers 2016. - na verwerking resultaatbestemming -

		<u>31-12-2017</u>		<u>31-12-2016</u>	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	286.136		291.743	
	<i>Totaal vaste activa</i>	<u>286.136</u>	286.136	<u>291.743</u>	291.743
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	80.396		83.302	
1.2.4	Liquide middelen	195.330		233.938	
	<i>Totaal vlottende activa</i>	<u>275.726</u>	275.726	<u>317.240</u>	317.240
	TOTAAL ACTIVA		<u><u>561.862</u></u>		<u><u>608.983</u></u>
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	408.050		410.777	
2.2	Voorzieningen	2.625		8.788	
2.4	Kortlopende schulden	151.187		189.418	
	TOTAAL PASSIVA		<u><u>561.862</u></u>		<u><u>608.983</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017
En vergelijkende cijfers 2016

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	813.045		776.518		763.218	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	8.900		-		-	
3.5 Overige baten	65.813		64.178		62.615	
<i>Totaal baten</i>		<u>887.758</u>		<u>840.696</u>		<u>825.833</u>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	699.610		668.286		605.534	
4.2 Afschrijvingen	32.293		17.076		27.601	
4.3 Huisvestingslasten	38.749		34.723		37.288	
4.4 Overige lasten	120.240		85.015		100.597	
<i>Totaal lasten</i>		<u>890.892</u>		<u>805.100</u>		<u>771.020</u>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>-3.134</u>		<u>35.596</u>		<u>54.813</u>
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	407		1.000		1.002	
6.2 Financiële lasten	-		387		1.021	
<i>Saldo financiële baten en lasten *</i>		<u>407</u>		<u>613</u>		<u>-19</u>
Totaal resultaat *		<u><u>-2.727</u></u>		<u><u>36.209</u></u>		<u><u>54.794</u></u>

*(- is negatief)

Bestemming van het resultaat

Een bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

KASSTROOMOVERZICHT 2017
En vergelijkende cijfers 2016

Ref.	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		-3.134		54.812
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>				
- Afschrijvingen	4.2	32.293		27.601
- Mutaties voorzieningen	2.2	-6.163		-1.239
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat		26.130		26.362
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>				
- Vorderingen	1.2.2	2.906		-5.592
- Kortlopende schulden	2.4	-38.231		115.380
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal		-35.325		109.788
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-12.329		190.962
Ontvangen interest	6.1.1	407		1.002
Betaalde interest	6.2.1	-		1.021
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-11.922		190.943
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-26.686		-67.230
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-26.686		-67.230
Mutatie liquide middelen	1.2.4	<u>-38.608</u>		<u>123.713</u>
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:				
		2017		2016
	€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		233.938		110.225
Mutatie boekjaar liquide middelen		-38.608		123.713
Stand liquide middelen per 31-12		<u>195.330</u>		<u>233.938</u>

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.1.2 Materiële vaste activa	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.2 Terreinen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	1.1.2.5 Vaste bedrijfs- activa in uitvoering en voortuit- betalingen op MVA	1.1.2.6 Niet aan de bedrijfsuit- oefening dienstbare MVA	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€	€	€	€
Stand per 01-01-2017							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	272.091	-	153.587	74.461	-	-	500.140
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	58.800	-	97.420	52.177	-	-	208.398
Materiële vaste activa er 01-01-2017	213.292	-	56.167	22.284	-	-	291.743
Verloop gedurende 2017							
Investerings	17.899	-	7.725	1.063	-	-	26.686
Afschrijvingen	13.942	-	14.126	4.226	-	-	32.293
Mutatie gedurende 2017	3.958	-	6.401-	3.163-	-	-	5.607-
Stand per 31-12-2017							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	289.990	-	161.312	75.524	-	-	526.826
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	72.741	-	111.546	56.403	-	-	240.691
Materiële vaste activa er 31-12-2017	217.249	-	49.766	19.121	-	-	286.136

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.2 Vlottende activa

1.2.2 Vorderingen	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.2.2 OCW	40.392		35.932	
1.2.2.3 Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	31.690		30.893	
1.2.2.6 Personeel	-		190	
1.2.2.10 Overige vorderingen	2.384		3.942	
<i>Subtotaal vorderingen</i>		<u>74.466</u>		<u>70.957</u>
1.2.2.12 Vooruitbetaalde kosten	5.925		12.333	
1.2.2.14 Te ontvangen interest	5		13	
<i>Overlopende activa</i>		<u>5.930</u>		<u>12.346</u>
Totaal Vorderingen		<u>80.396</u>		<u>83.303</u>

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.4 Liquide middelen

1.2.4.1 Kasmiddelen	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.4.1 Kasmiddelen	2.158		2.169	
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	193.172		231.769	
Totaal liquide middelen		<u>195.330</u>		<u>233.938</u>

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen	Stand per 01-01-2017	Resultaat 2017	Overige mutaties	Stand per 31-12-2017
	€	€	€	€
2.1.1 Eigen vermogen				
2.1.1.1 Algemene reserve	354.892	-443	-	354.449
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	38.787	-2.284	-	36.503
2.1.1.5 Reserve buitenspelen (privaat)	17.098	-	-	17.098
Totaal Eigen vermogen	410.777	-2.727	-	408.050

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	Stand per 01-01-2017	Resultaat 2017	Overige mutaties	Stand per 31-12-2017
	€	€	€	€
2.1.1.2.1 Reserve personeel	20.000	-	-	20.000
2.1.1.2.9 Reserve Onderhoud	16.500	-	-	16.500
2.1.1.2.10 Reserve nulmeting	2.287	-2.284	-	3
Totaal bestemmingsreserves publiek	38.787	-2.284	-	36.503

Reserve personeel

De bestemmingsreserve personeel is gevormd voor bepaalde toekomstige personele uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen moeten worden gedekt, omdat toekomstige middelen daartoe mogelijk tekort schieten.

Reserve onderhoud

De bestemmingsreserve onderhoud is gevormd voor bepaalde toekomstige onderhoudswerkzaamheden die uit de huidige beschikbare middelen moeten worden gedekt, omdat toekomstige middelen daartoe mogelijk tekort schieten.

Reserve nulmeting

De bestemmingsreserve nulmeting dient ter dekking van de afschrijvingsbedragen van de per 1 januari 2005 geactiveerde inventaris en apparatuur van voor januari 2005. De reserve nulmeting is gelijk aan de waarde van de geherwaardeerde materiële vaste activa.

Reserve buitenspelen

De reserve buitenspelen is gevormd uit inkomsten van diverse acties. Deze inkomsten zijn bestemd voor de aanschaf van speeltoestellen en aanpassingen van het schoolplein in 2018.

2.2	Vorzieningen	Stand per	Dotatie 2017	Ontrekking	Vrijval 2017	Rente	Stand per	Bedrag	Bedrag 1 t/m	Bedrag
		01-01-2017		2017		mutatie*	31-12-2017			
		€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1	Personele voorzieningen	8.788	8.715	7.715	7.163	-	2.625	-	908	1.717
	Totaal Voorzieningen	8.788	8.715	7.715	7.163	-	2.625	-	908	1.717

* bij netto contante waarde

2.2.1	Personele voorzieningen	Stand per	Dotatie 2017	Ontrekking	Vrijval 2017	Rente	Stand per	Bedrag	Bedrag 1 t/m	Bedrag
		01-01-2017		2017		mutatie*	31-12-2017			
		€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.4	Jubileum-voorziening	8.788	-	-	6.163	-	2.625	-	908	1.717
	Totaal personele voorzieningen	8.788	-	-	6.163	-	2.625	-	908	1.717

* bij netto contante waarde

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
2.4.8	Crediteuren		40.836		37.317
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen		33.230		29.336
2.4.10	Schulden terzake van pensioenen		7.522		5.740
2.4.12	Overige kortlopende schulden		33.900		24.678
	<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>		<u>115.488</u>		<u>97.071</u>
2.4.17	Vakantiegeld en vakantiedagen		21.790		19.210
2.4.19	Overige overlopende passiva		13.909		73.137
	<i>Overlopende passiva</i>		<u>35.699</u>		<u>92.347</u>
	Totaal Kortlopende schulden		<u>151.187</u>		<u>189.418</u>

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1	Rijksbijdragen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.1.1	Rijksbijdragen						
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	759.110		733.791		699.760	
	Totaal Rijksbijdrage		759.110		733.791		699.760
3.1.2	Overige subsidies						
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	28.173		22.789		32.092	
	Totaal Rijksbijdragen		28.173		22.789		32.092
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		25.762		19.938		31.366
	Totaal Rijksbijdragen		813.045		776.518		763.218
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2	Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	8.900		-		-	
	Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		8.900		-		-
	Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		8.900		-		-
3.5	Overige baten						
3.5.4	Sponsoring	250		-		1.115	
3.5.5	Ouderbijdragen	54.190		54.172		53.553	
3.5.10	Overige	11.373		10.006		7.947	
	Totaal overige baten		65.813		64.178		62.615

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	502.477		645.875		444.076	
4.1.1.2	Sociale lasten	107.426		-		100.351	
4.1.1.5	Pensioenpremies	64.356		-		49.036	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		674.259		645.875		593.463
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	-6.163		1.000		-1.240	
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	3.337		2.636		4.542	
4.1.2.3	Overig	36.757		26.771		11.316	
	Totaal overige personele lasten		33.931		30.407		14.618
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.2	Uitkeringen van het Vervangingsfonds	1.555		-		2.547	
4.1.3.3	Overige uitkeringen personeel	7.025		7.996		-	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel		8.580		7.996		2.547
	Totaal personele lasten		699.610		668.286		605.534

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 12 in 2017 (2016: 12). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2017	2016
Bestuur / Management	1	1
Personeel primair proces	9	8
Ondersteunend personeel	2	3
Totaal gemiddeld aantal werknemers	<u>12</u>	<u>12</u>

4.2	Afschrijvingen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa		32.293		17.076		27.601
	Totaal afschrijvingen		<u>32.293</u>		<u>17.076</u>		<u>27.601</u>
4.3	Huisvestingslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)		2.117		2.118		3.370
4.3.4	Energie en water		16.629		10.455		10.389
4.3.5	Schoonmaakkosten		17.850		19.295		21.508
4.3.6	Belastingen en heffingen		1.270		1.992		1.328
4.3.8	Overige		883		863		693
	Totaal huisvestingslasten		<u>38.749</u>		<u>34.723</u>		<u>37.288</u>
4.3.8	Overige huisvestingslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.3.8.1	Tuinonderhoud		353		112		130
4.3.8.2	Bewaking/beveiliging		530		751		563
	Totaal huisvestingslasten		<u>883</u>		<u>863</u>		<u>693</u>
4.4	Overige lasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten		22.256		21.623		21.050
4.4.2	Inventaris en apparatuur		23.465		1.000		17.702
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen		29.367		20.700		18.703
4.4.5	Overige		45.152		41.692		43.140
	Totaal overige lasten		<u>120.240</u>		<u>85.015</u>		<u>100.595</u>
4.4.1	Administratie en beheerlasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1	Administratie en beheerslasten		20.627		20.904		20.250
4.4.1.2	Reis- en verblijfkosten		-		50		19
4.4.1.3	Telefoon- en portokosten		655		567		694
4.4.1.4	Kantoorartikelen		22		102		87
4.4.1.5	Overige administratie- en beheerslasten		952		-		-
	Totaal administratie- en beheerslasten		<u>22.256</u>		<u>21.623</u>		<u>21.050</u>

Seperate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1 Controle van de jaarrekening		3.872		2.995		3.257
4.4.1.1.2 Andere controlewerkzaamheden		-		-		908
4.4.1.1.3 Fiscale advisering		-		-		-
4.4.1.1.4 Andere niet-controlediensten		-		-		-
		<u>3.872</u>		<u>2.995</u>		<u>4.165</u>

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging en omzetbelasting.

Bovenstaande accountants honoraria zijn verwerkt op basis van het lastenstelsel.

4.4.2	Inventaris en apparatuur	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.4.2.1	Inventaris en apparatuur		23.465		1.000		17.702
	Totaal inventaris en apparatuur		<u>23.465</u>		<u>1.000</u>		<u>17.702</u>

4.4.5	Overige lasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.4.5.1	Wervingskosten		1.410		1.490		1.410
4.4.5.2	Representatiekosten		593		350		647
4.4.5.3	Huishoudelijke kosten		-		75		15
4.4.5.4	Buitenschoolse cq bijzondere activiteiten		11.763		7.054		11.576
4.4.5.5	Schoolkrant		-		-		69
4.4.5.6	Contributies		1.952		1.850		1.760
4.4.5.7	Abonnementen		924		1.022		767
4.4.5.8	Medezeggenschapsraad		-		250		7
4.4.5.9	Verzekeringen		985		635		922
4.4.5.10	Reproductiekosten, drukwerk, schoolgids		4.025		3.286		4.927
4.4.5.11	Toetsen en testen		-		1.029		-
4.4.5.12	Culturele vorming		3.055		1.790		1.712
4.4.5.13	Overige overige lasten		20.445		22.861		19.329
	Totaal overige lasten		<u>45.152</u>		<u>41.692</u>		<u>43.141</u>

De kosten van de huur ipads zijn in 2016 (€ 15.139) verantwoord onder de reproductiekosten (4.4.5.10). In 2017 zijn deze kosten onder inventaris en apparatuur (4.4.2.1) opgenomen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn geherrubriceerd.

6 Financiële baten en lasten

6.1 Financiële baten

	<u>2017</u>		<u>Begroot 2017</u>		<u>2016</u>	
	€	€	€	€	€	€
6.1.1 Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		407		1.000		1.002
Totaal financiële baten		<u>407</u>		<u>1.000</u>		<u>1.002</u>

6.2 Financiële lasten

	<u>2017</u>		<u>Begroot 2017</u>		<u>2016</u>	
	€	€	€	€	€	€
6.2.1 Rentelasten en soortgelijke lasten		-		387		1.021
Totaal financiële lasten		<u>-</u>		<u>387</u>		<u>1.021</u>

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2017		
		€	€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)			-443
2.1.2	<u>Bestemmingsreserve (publiek)</u>			
2.1.2.10	Reserve nulmeting	-2.284		
2.1.2	Totaal bestemmingsreserve publiek	<hr/>	-2.284	
	<u>Totaal bestemmingsreserve</u>			-2.284
	Totaal resultaat			<hr/> <hr/> -2.727

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier dienen te worden toegelicht.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij met belang in bevoegd gezag

Statutaire naam	Juridische vorm 2017	Statutaire zetel	Code activiteiten	Deelname percentage
Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland	Stichting	Hoorn	4	0%

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

VERANTWOORDING SUBSIDIES

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EZ regelingen betrekking hebbend op de EZ subsidies)

G1-A Beknopt gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzing	Prestatie
Kennmerk	Datum	afgerond?

N.V.T.

G1-B Uitgebreid gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand 1-1-2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Vrijval niet besteed in 2017	Stand ultimo 2017	Prestatie afgerond?
N.V.T.		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-
Totaal		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule
(Regeling ROS art 13, lid 2 sub b en EZ regelingen betrekking hebbend op de EZ subsidies)

G2-A Aflopend per ultimo 2017

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand 1-1-2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Te verrekenen ultimo 2017
N.V.T.		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand 1-1-2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Stand ultimo 2017	Saldo nog te betalen steden ultimo 2017
N.V.T.		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaarderingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2017
Gemiddelde totale baten	2
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	1
Totaal aantal complexiteitspunten	4
Bezoldigingsklasse	A
Bezoldigingsmaximum	€ 107.000

Afwijkende bezoldiging

Er is geen afwijkende bezoldiging van toepassing voor het verslagjaar 2017.

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.500 of minder

Niet van toepassing, er zijn geen topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.500 of minder.

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling en gewezen topfunctionaris

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling en gewezen topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Bestuurder	
Dienstbetrekking	Ja
Aanhef	De heer
Voorletters	Th.J.
Tussenvoegsel	
Achternaam	Gauw

Functievervulling in 2017	
Functie(s)	Directeur bestuurder
Aanvang functie in verslagjaar	01-01
Afloop functie in verslagjaar	31-12
Taakomvang (fte)	1,000
Gewezen topfunctionaris	Nee

Bezoldiging 2017	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	71.788
Beloningen betaalbaar op termijn	10.564
Subtotaal bezoldiging	82.352
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-
Totale bezoldiging	82.352
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	107.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	

Gegevens 2016	
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12
taak omvang vorig verslagjaar (fte)	1,000
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding in vorig verslagjaar	71.363
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	8.728
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	80.091

Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1- 12 van de functievervulling.

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Toezichthoudend topfunctionaris

De volgende toezichthoudend topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Toezichthouder			
Dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja
Aanhef	Mevrouw	Mevrouw	De heer
Voorletters	E.M.M.	L.R.E.P.	R.J.
Tussenvoegsel			
Achternaam	Eijking	Smit	Timmerman

Funcievervulling in 2017

Funcatiecategorie	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie in verslagjaar	01-01	01-01	01-01
Afloop functie in verslagjaar	31-12	31-12	31-12

Bezoldiging 2017

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Subtotaal bezoldiging	-	-	-
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-	-	-
Totale bezoldiging	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	10.700	10.700	10.700
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan			

Gegevens 2016

Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01	01-01	12-10
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12	31-12	31-12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen in vorig verslagjaar	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	-	-	-
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	-	-	-

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen niet-topfunctionarissen boven de norm.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Er zijn geen niet uit balans blijkende rechten en verplichtingen die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

De volgende niet uit balans blijkende verplichtingen worden hieronder toegelicht.

Vlg Nr.	Omschrijving	Periode van t/m		Loop- tijd	Bedrag per maand		Bedrag verslag- jaar	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 - 5 jaar	Bedrag > 5 jaar	Bedrag totaal
					Mndn	€					
1	Sogen Finance	1-6-2016	30-5-2019	35	1.171	14.052	14.052	5.855	-	19.907	

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Den Helder, 26 juni 2018

Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius

Bestuur,

Dhr. Th.J. Gauw

Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius
Celebesstraat 7
1782 TC Den Helder

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bestemming van het resultaat

Er is statutair niets geregeld inzake de bestemming van het resultaat.

GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Naam: Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius
Adres: Celebesstraat 7, 1782 TC Den Helder
Telefoon: 0223-613864
E-mailadres: directie@abscomenius.nl
Internetsite: www.abscomenius.nl
Bestuursnummer: 36440
Contactpersoon: Th. J Gauw
Telefoon: 0223-613864
E-mailadres: directie@abscomenius.nl
BRIN-nummers: 07LM Algemene Basisschool Comenius

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius te Den Helder gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Algemeen Basisonderwijs Comenius zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening

opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Alphen aan den Rijn, 29 juni 2018

Van Ree Accountants

Was getekend: mr.drs. G.J. de Jong RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

OCW-BIJLAGE

1.2.2.2 Ministerie van OCW

Overlopende post lumpsum	Bekostigings jaar	Beschikking (nummer en datum)	Bedrag beschikking	Toegerekend t/m jaar 2017	Ontvangen t/m jaar 2017	Te vorderen 31-12-2017
			€	€	€	€
Personeel	2017/2018	821619-2 d.d. 21.11.2017	529.909	220.794	183.084	37.711
Prestatiebox	2017/2018	829411-2 d.d. 21.11.2017	28.349	11.812	9.525	2.287
Impulsgebieden	2017/208	827049-2 d.d. 21.11.2017	5.532	2.305	1.911	394
Totaal OCW			563.790	234.912	194.520	40.392